

- o Tarhankylmäkukalla on sinivioletti, valkoiset tai punaiset kukat ja hopeanarvaiset siemenkodat.
- o Siperianunikko kylväytyy ja leviää itsestään ja viihtyy kalkkipitoisessa, multavassa maassa.
- o Vuorenkilpi kukkii punertavin kukin ja on vaatimaton kasvupaikan ja maanlaadun suhteen.
- o Vuohenjuuri kukkii pitkään päivänkakkaraa muistuttavin keltaisin kukin.
- o Keltakukkainen tarhakullero menestyy parhaiten hyvin kosteutta pidättävässä, multavassa maassa.
- o Lupiini on helppoitoinen perenna. Monet lajikkeet kylväytyvät ja leviävät itsestään. Tämä voidaan haluttaessa estää leikkamalla kukkavarret kukinnan jälkeen, ennen siemenien kehittymistä.
- o Sarviorvokki vaatii ravinteikkaan, hyvin vetä läpäisevän maan. Kun kuhtuneet kukat nyptitään pois, kukinta jatkuu syksyyn saakka.
- o Sammalleimu ja hopeahärki ovat nopeasti leviäviä kivikkokasveja.

Keskikesällä kukkivia perennoja

- o Korkeakasvuinen, kermanvalkoisin kukin kukkiva töyhtöangervo menestyy parhaiten kosteassa varjossa ja kasvaa ajan mittaan pensasmaisiksi.
- o Jaloangervo viihtyy kosteahkossa maassa.
- o Päivänkakkarat ovat kestäviä ja kukkivat pitkään.
- o Malva on viehättävä, helppoitoinen perenna, joka kukkii auringossa tai puolivarjossa vaaleanpunaisin tai valkoisin kukin.
- o Pioni on upea, perinteinen keskikesän kukki, joka sopii parhaiten yksittäiskasviksi ja vaatii ravinteikkaan ja kalkkipitoisen maan. Pionia ei pidä siirtellä, se voi parhaiten saadessaan kasvaa samalla paikalla vuodesta toiseen. Pionista on useita värimuunnoksia.
- o Särkynytyydän vaatii syvämmältaisen ja ravinteikkaan istutuspaikan. Se viihtyy parhaiten saadessaan kasvaa rauhassa useita vuosia samalla paikalla.
- o Iris eli kurjenniekka viihtyy kosteahkolla, valoisalla kasvupaikalla. Lajikkeita ja värimuunnoksia on runsaasti, valkoisesta keltaisiin, sinisiin ja monivärisiin.
- o Keltaiset päivänlijjat muistuttavat iriksiä ja menestyvät kosteahkoilla kasvupaikoilla pohjoisessakin.
- o Reuna- tai peitekasviksi sopivalla kuunilijalla on kaunis lehdistö ja vaaleanvioletit kukat.

Syyskesällä ja syksyllä kukkivia perennoja

- o Elokuunasteri viihtyy aurinkoisella kasvupaikalla ravinteikkaassa maassa ja kukkii sinivioletin kukin.
- o Kallionauhus kukkii keltaisin kukin syvämmältaisella, hyvin kosteutta pidättävällä kasvupaikalla.
- o Sysseimmun kukat voivat olla violeitt, valkoiset tai punaiset.
- o Mirriminttu on vaatimaton lokakuulle asi kukkiva perenna.
- o Kultapallo kasvaa parinkin metrin korkeiseksi ja on maan laadun ja hoidon suhteen vähään tyytyväinen.

Ruusut

Kaikki ruusut tarvitsevat syvämmältaisen, ravinteikkaan ja hyvin kosteutta pi-

dättävän maan. Useimmat ruusut vaativat huolellista hoitoa, mutta palkitsevat vaivannäön runsaalla, upealla kukinnallaan. Niille varataan puutarhan paras, aurinkoinen ja suojaisa kasvupaikka.

Puistoruusut ovat ruusuista vaatimattomimpia. Ne ovat pensaita, joista monet menestyvät lähes koko maassa. Kurttulehtiruusu, hansaruusu, kiinankeittaruusu, neidonruusu ja juhannuruusu ovat kiitollisia kasvatettavia ja sopivat aita- tai yksitaispensaisiksi.

Ruusujen luonnollinen kasvutapa on pensasmainen tai köynnöstävä, mutta etelämmässä luonnonvaraisena kasvavat *köynnösruusut* ovat melko vaikeita kasvatettavia Suomen oloissa. Valkokukkainen 'Pohjantähti' on lajikkeista kestävin. Muut lajikkeet, kuten vaaleanpunakukkainen 'New Dawn' ja kirikkaanpunainen 'Paul's Scarlet Climber' vaativat huolellisen talvisuojauksen.

Ryhmäruusuiksi kutsutaan yhteisesti suurikukkaisia jaloruusuja ja terturuusuja. Jaloruusut ovat terturuusuja arempia ja menestyvät vain Etelä- ja Keski-Suomessa suotuisilla kasvupaikoilla. Tunnetuin lajike on ketakukkainen 'Peace'.

Terturuusut ovat matalakasvuisia ja niiden kukinta on runsas. Tunnetuimpia lajikkeita ovat punakukkaiset 'Nina Weibull' ja 'Lili Marleen', vaaleanpunainen 'Tom Tom' ja keltainen 'Allgold'.

○ ○ ○

Daaliat ovat mukulakasveja, jotka eivät talvehdi Suomen oloissa. Kukkinnan päätyttyä juurakot kaivetaan maasta ja varastoidaan esimerkiksi turpeessa viileässä paikassa. Daaliat menestyvät hyvämmullailla, aurinkoisilla paikoilla. Ne istutetaan kasvupaikoilleen alkukesällä hallanvaaran väistyttyä ja tarvittaessa suojataan vielä harsolla tai peitteellä. Eri lajikkeita on runsaasti ja niiden korkeus vaihtelee aina kääpiömuotojen sentistä lähes kahteen metriin.

Useimmat *sipulikkukat* kukkivat keväällä ja alkukesällä. Sipulien istutusaika on syys-lokakuussa aina maan routaantumiseen saakka. Narsissit ja tulppaanit kannattaa kuitenkin istuttaa jo syyskuussa, jotta ne ehtisivät juurtua ennen talven tuloa.

Sipulikkukat tarvitsevat syvämmältaisen, hiekkapitoisen kasvualueen. Ne voidaan istuttaa perennanpenkin täydennykseksi tai esimerkiksi pensaiden juurelle mullokseen, jolloin viheriyyvät pensaiden oksat peittävät kuihuttavat sipulikkukat näkyvistä. Pikkusipuleita voidaan istuttaa myös nurmikolle, kunhan maljetaan jättää nurmi leikkaamatta kunnes sipulikkukien lehdet ovat kellastuneet, ja sipulit keränneet tarpeeksi ravintoa uutta kukintaa varten.

Kevään ensimmäiset sipulikkukat kukkivat lämpimillä paikoilla kun maa muualla on vielä lumen peittämä. Lumikellot nostavat päätään jo maaliskuun huhtikuussa, krookukset ja posliinihyasinit heräävät huhtikuussa, toukokuussa sinililjat, helmililjat ja varhaiset tulppaanit. Narsissit ja myöhäiset tulppaanit jatkavat kukintaa pitkälle kesäkuuhun.

Kesäkkukat ovat yksi- tai kaksivuotisia. Ne ovat yleensä helppoja kasvatettavia ja melko vaatimattomia maanlaadun suhteen. Kesäkkukat sopivat vapaana sommitelmana omaksi ryhmäkseen, muiden kukkaryhmien täydennykseksi tai astiakasveiksi. Kesäkkukat voidaan kasvatata siemenistä joko esikasvatamalla taimet sisätiloissa tai kyivämällä suoraan avomaalle. Siemenpussissa on tarkat kyivö- ja istutusohjeet. Myös valmiita taimia on saatavissa pitkin kesää.

Siirtolapuutarhojen perinteisiä kesäkukkia ovat mm. kehäkukka, ruiskaunokki ja krassi.

Vihannespalsta

Vihannespalstasta saadaan suurin osa puutarhan sadosta. Se kannattaa suunnitella huolellisesti ja laatia viljelykierrosta muistio kunakin satokaute-
na. Kotitarveviljelyssä voidaan suosia monipuolista lajivalkoimaa ja kokei-
la joka vuosi myös jotakin uutta vihannesta.

Lehtikaali on ravintoarvoltaan vihanneksista parhaita. Siinä on runsaasti C- ja A-vitamiineja. Se on myös erittäin kestävä, satoa voidaan korjata vielä pakkasella lumen alta.

Kukkakaali on kaaleista helpoimmin sulavaa. Kukkakaalin kasvu-aika on melko lyhyt, ja sitä voidaan kasvatata koko maassa. Se on kuitenkin melko vaativa ja viihtyy vain ravinteikkaassa maassa. Kuivumista se ei siedä; kasvu pysähtyy.

Miedonmakuisen *kyssäkaali* muistuttaa enemmän naurista kuin kaalikasvia. Se sisältää runsaasti C-vitamiinia ja on yksi loppukesän parhaita ja monikäyttöisimpiä tuorevihanneksia. Kyssäkaali on hyvää sellaisenaan, raasteena, hapatteena ja lämpimissä ruoissa.

Ruusukaalin kasvu-aika on pitkä. Sato kannattaa korjata vasta myöhäissyksyllä, kun pakkahanen on ehtinyt puraisista kaalista kitkerän sivunmaan. *Keräkaali* vaativat melko paljon tilaa, joten pienellä palstalla sen kylvämistä kannattaa harkita tarkkaan. Kukkakaalin ravoin keräkaalit tarvitsevat ravinteikkaan, hyvin lannoitetun kasvualueen. Sato korjataan, kun ke-
rä tuntuu kovalta ja kiinteältä.

Parsakaali on kiitollinen kasvatettava. Siitä käytetään nuppuasteella olevat vihreät kukinnot, jotka sisältävät runsaasti C- ja A-vitamiineja sekä kivennäisaineita. Sadonkorjuun jälkeen parsakaali muuttuu nopeasti puisevaksi. Se olisikin käytettävä heti tai pakastettava.

Nauris on Pohjolan vanhimpia viljelyskasveja. Se sisältää runsaasti C- ja A-vitamiineja. Nauris on syytä korjata, kun sen läpimitta on viitisen senttiä, sillä vanhetessaan se tulee nopeasti puisevaksi.

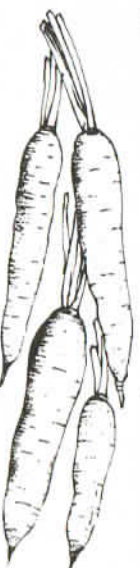
Mukulaselleri on voimakasarominen, melko vaatelas kasvatettava, joka kasvaa myöhäissyksyyn asti syvämltaisessa, ilmvavassa, hyvin vettä ja ravinteita pidättävässä maassa.

Mustajuuren kasvu jatkuu voimakkaana pitkälle syksyyn, ja sato korjataan vasta juuri ennen maan jäätymistä. Mustajuuret ovat hauraita, ja ne nostetaan varovasti talkolla. Osan sadosta voi jättää maahan ja korjata vasta keväällä.

Palsternakkaa viljellään pääasiassa liemijuureksena. Se tarvitsee syvämltaisen maan, ja sato korjataan mahdollisimman myöhään syksyllä.

Maa-artisokka on pehmeän makuinen myöhäissyksyyn juures, joka viihtyy hiekkapitoisessa maassa aurinkoisella paikalla. Mukulat nostetaan varovasti maasta syys-lokakuun vaihteessa. Maa-artisan lehdistö on korkea ja voimakkaasti varjostava, joten se kannattaa istuttaa niin, ettei se pääse varjostamaan muita kasveja. Maa-artisokka on monivuotinen, ja sen tulisi saada kasvaa samalla kasvupaikalla useita vuosia. Viljelykiertoon se ei sovi.

Porkkana viihtyy kevyessä, kalkkipitoisessa hiekkamultamaassa. Harvennustaimet ja naatit hävitetään välittömästi porkkanakärpäsen eksyitämisseksi. Satoa kerätään pikin kesää sitä mukaa, kun porkkanat ovat tarpeeksi suuria syötäväksi.

Punajuuri on vanha viljelyskasvi, joka tuottaa satoa koko kasvukauden ajan. Punajuuri viihtyy parhaiten lämpimässä, kevyessä hiekkamultamaassa, mutta on yleensä suhteellisen varma kasvatettava. Punajuuri kasvaa osittain maan pinnalla, joten viimeisekin juurikkaat olisi korjattava hyvässä ajoin ennen pakkasten tuloa.

Retiisi ja retiikka ovat kirpeämmakuisia, rauta- ja kaliumpitoisia lähisukulaisia. Retikka on retiisiä isompi ja paksukuorisempi. Molemmat viihtyvät kevyessä, multavassa hiekkamaassa. Retikan kasvu aika on pidempi kuin retiisin, ja retiisiä kannattaakin kylvää uudelleen aina parin viikon välein, jolloin siitä saadaan satoa pitkin kasvukautta. Retikka korjataan syksyllä.

Lehtisellerin maku on mukulaselleriä miedompi. Satoa korjataan sitä mukaa kun lehtiruodit paksuuntuvat.

Kesäkurpiisa on melko uusi tulokas viljelyskasviemme joukossa. Kesäkurpiisa on väriltään vihreä, keltainen tai valkoinen. Kurpiisa vaatii runsaasti kastelua ja ravinteita: tavallinen kurpitsahan viihtyy hyvin kompostin päällyskasvina. Kesäkurpiisaa korjataan, kun hedelmät ovat ehtineet noin 15 sentin mittaisiksi. Ellei satoa korjata ajoissa, kesäkurpiisa kasvaa tavallisen kurpitsan kokoiseksi.

Keräsalaatti voi olla lajikkeesta riippuen pehmeälehtinen tai rapea. Molemmat viihtyvät kevyessä, ilmavassa, kompostimullalla lannoitetussa maassa, jossa ne kasvava nopeasti. Rapea keräsalaatti eli amerikkansalaatti eli jäävuorisalaatti on valmis korjattavaksi, kun se alkaa muistuttaa pientä kaalinkerää. Pehmeälehtinen lajike ei kehitä yhtä kiinteää kerää.

Vuonankaalia, päinvastoin kuin muita salaatteja, voidaan kasvattaa aina lumen tuloon asti. Lehtiruusu ke leikataan maan rajasta ja käytetään salaatiksi.

Sipuli on ikivanha viljelyskasvi, ja sillä on tärkeä paikkansa vihannemaalla. Sipulit kasvavat parhaiten kalkkipitoisilla ja multavilla hiekkajahietamilla. Kepasipuleiksi kutsuttujen *kelta- ja punasipuleiden* istukassipulit istutetaan mahdollisimman varhain keväällä. Jos varret eivät loppukesästä kaadu itsestään, ne taivutetaan alaspäin sipulinniskan kohdalta. Näin saadaan tuleentuminen alkuun. Korjuun jälkeen sipulit kuivatetaan huolellisesti.

Valkosipuli viihtyy parhaiten aurinkoisella kasvupaikalla. Sitä lisätään kynsistä, jotka istutetaan maahan syksyllä. Ne ehtivät juurtua ennen talven tuloa ja alkavat kasvaa varhain keväällä. Valkosipulit nostetaan maasta elosyyskuussa, palkkoidaan ja ripustetaan kuivumaan.

Pitkän kasvuajan vaativa *purjo* viihtyy parhaiten multavassa ja hyvin lannoitetussa maassa, jossa sen annetaan kasvaa miltei maan jäätymiseen saakka.

Herneet ja muut palkokasvit sisältävät runsaasti valkuaisaineita ja ovat tarpeen varsinkin kasvissyöjille. Herneet viihtyvät neutraalissa maassa, jossa kasvi pystyy käyritämään maan ravinteet hyväkseen. Herne sitoo tyyppeä, joten typpiitoista lannoitusta ei tarvita. Lajikkeita ovat hyvämmakuinen *ydinherne*, mureapalkoinen *sokeriherne*, näiden onnistunut risteytys *laittoydinherne* ja vaatimattomampi *silpoherne*.

Pavut ovat herneitäkin arvokkaampia ravintokasveja. Eri papulaatuja voidaan viljellä Suomessa, vaikka ne ovatkin enemmän kotonaan eteläisillä leveysasteilla. Pavut tarvitsevat pitkän kasvukauden ja paljon lämpöä. Niille valitaan mahdollisimman suojainen ja lämmin kasvupaikka, maa kunnostetaan hyvin kompostimullalla ja lannoitetaan esimerkiksi tuhkalla. Suomessa viljeltäviä lajeja ovat mm. taitepapu, vahapapu, leikkopapu, ruskea papu, härkäpapu ja koristekasvina viljely ruusupapu.

Peruna tarvitsee hyväkuntoisen maan, mutta maan parantamiseen riittää yleensä hyvä kompostimulta. Maan tulee olla hapan (pH n. 5,5), joten kaikkalainen kalkitseminen on pannassa. Siemenperunan tulee olla hyväntaaituista ja se kannattaa idättää valossa, jotta iduista saadaan vahvoja. Pienpuutarhassa ei usein pyritä niinkään sadon suuruuteen kuin sen aikaisuuteen. Aikaisia lajikkeita ovat mm. Ostara, Sabina, Jaakko ja Tanu. Rekord on myöhäinen, hyvä yleisperunalaji.

Avomaankurkku vaatii lämpöä itäkkeen ja kasvaakseen, ja sen viljely onnistuu avomaalla vain Etelä-Suomessa suotuisilla kasvupaikoilla. Päivittäinen suihkutus tekee hyvää kurkuntaimille. Luonnonlannalla lannoitettu, kompostimullalla parannettu maa on hyvä kasvualusta kurkuille. Syyskesälä, kun kurkut ovat vielä vihreitä, sato korjataan ja säilötään.

Tomaatti menestyy hyvin suojattuna eteläseinustalla lähes koko maassa. Taimet istutetaan ulos vasta hallanvaaran mentyä. Tomaatti kasvaa parhaiten hyvin läpäisevässä maassa, mutta toisaalta kasvualusta ei saa kuivua-kaan. Kate sopii erityisen hyvin tomaattiviljelmille. Maan on oltava ravinteikasta ja kaliumpitoista. Jos tomaatti eivät ehdi kypsyä ulkona, ne jälkikypsyretään sisällä viileässä ja pimeässä.

Mansikka on monivuotinen ruohokasvi, jota lisätään rönstytaimista. Sitä voidaan viljellä lähes koko maassa. Mansikka viihtyy parhaiten kevyessä, multavassa maassa, johon taimet istutetaan keväällä tai loppukesällä. Katerviljely sopii hyvin mansikkakasvatukseen.

Aikaisia mansikkalajikkeita ovat mm. Zetyr ja Kristina, myöhäisiä Senga Sengana, Senga Dulcita ja Montrose.

Yrtit

Tuoksuva yrttimaa on kiehtova yksityiskohta puutarhassa. Sen voi sijoittaa vaikka oleskelupaikan yhteyteen, jolloin kasveja lähtevä tuoksu lisää puutarhan nautittavuutta. Tuoreet tai kuivatut oman puutarhan yrtit antavat ruoanlaitossa kokonaan toisen sävöyksen kuin ulkomailta tuodut yrtit tai valmiit maustesuolat ja liemikuutiot.

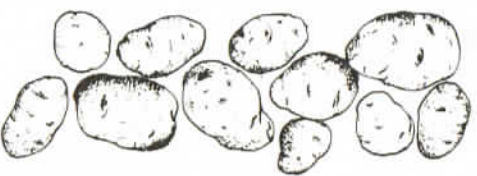
Yrttimaa perustetaan aurinkoiselle paikalle elävään, humuspitoiseen multaan, josta rikkakasvi on tarkkaan kitketty. Se voidaan ympäröidä ja jakaa ruutuihin esimerkiksi kivillä tai laudoilla. Tuttujen tillin, persiljan ja ruohosipulin lisäksi kannattaa kokeilla jotakin uutta.

Tilli kylvetään suoraan kasvupaikalle toukokuussa. Yksivuotinen. *Ruohosipuli* on hyvä A- ja C-vitamiinin lähde. Esikasvatetut taimet istutetaan avomaille touko-kesäkuussa. Monivuotinen.

Persiljan siemen itää hitaasti. Se kylvetään mahdollisimman aikaisin kosteaan maahan. Persilja on kaksivuotinen eli kukkii vasta toisena vuonna.

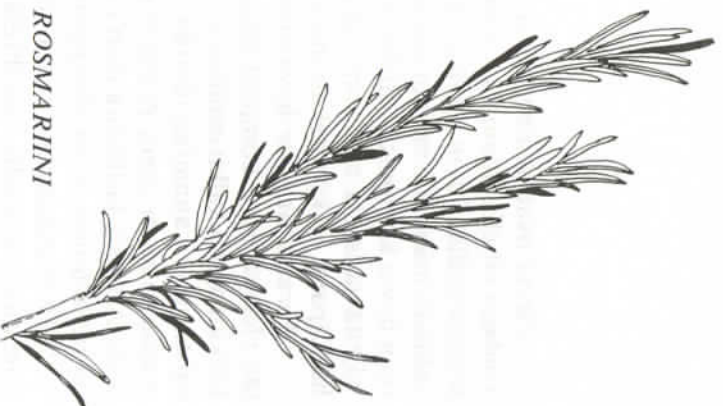
Kirveli on itsekylläytyvä yrtti, josta voi poimia satoa koko kesän ajan. Yksivuotinen.

Meirami on hieman hallanarka, joten taimikasvatus sisällä on paikallaan. Tuoretta satoa voi kerätä ja käyttää pitkin kesää. Yksivuotinen.

KAMOMILLA

ROSMARIINI

Kynteli kylvetään avomaalle aurinkoiselle paikalle. Se korjataan juuri ennen kukkien avautumista. Yksivuotinen.

Rakuunasta on kaksi muotoa, ranskalainen ja venäläinen, joista ranskalainen vaatii taimikasvatuksen. Rakuuna on parasta tuoreena. Monivuotinen.

Kurkkuyrtti eli *purasruoho* on helppohtoinen yrtti, joka antaa esimerkiksi juomille raikkaan kurkun aromin. Yksivuotinen.

Kumina on helppohtoinen yrtti. Lehtiä voi käyttää salaatteihin, siemenet sopivat ruokaleipien, juuston ja perunan mausteeksi. Kaksivuotinen.

Lipstikka eli *rohtoliperi* on maustetartan jätitiläinen. Lipstikka kylvätty itsestään ja saattaa huomaamatta vallata liikaa palsta-alaa, joten sen kasvua ehkä joudutaan säännöstelemään. Lipstikka on hyvä keittomauste. Monivuotinen.

Basilika kuuluu hienoimpiin maustekasveihin. Meidän oloissamme se on hieman vaikea kasvatettava hallanarkuutensa ja pitkän kasvukautensa vuoksi. Taimet esikasvatetaan sisällä. Yksivuotinen.

Timjami on hieno mauste, joka vaatii pitkän kasvuajan. Periaatteessa monivuotinen, meillä hallanarkuutensa vuoksi käytännössä yksivuotinen.

VII.13 Puutarhan ystävät ja viholliset

Jos kävelemme metsässä tai muussa luonnonympäristössä, jota ihminen ei ole muokannut, voimme aistia harmonian, tasapainotilan, jossa lepäävät niin sielu kuin silmätkin. Tuota tasapainoa pitää luonto itse yllä, eivätkä kasvitaudit ja tuholaiset sitä horjuta. Vasta ihmisten toimet voivat sen tehdä.

Luonto osaa paremmin, ja ihmisen kannattaisi ottaa siitä oppia. Esimerkiksi yhden kasvilajin kasvatamista pitkään ja laajalti samalla kasvupaikalla, ns. monokulttuurilla, ei koskaan esiinny luonnossa. Kun tuholaisia tällaisessa viljelytavassa lähes säännönmukaisesti alkaa ilmaantua, ihminen taistelee niitä vastaan myrkyin, joiden käyttö sinänsä on suoranaisesti syypäänä yhä monimuotoisempien ja vastustuskykyisempien tuholaiskantojen syntyyn. "Esimerkiksi vihannespunkeista kehittyi kaikki myrkyt kestävä kanta, ns. vasarapunkki, kuten epätoivoiset viljelijät nimittivät niitä tarkoit-

taassaan, että ne voi tappaan vain vasaralla', kertoo Toivo Rautavaara kirjassa *Kodin suuri puutarhatieto*.

Kuienenkin luonto itse on paras ase tauteja ja tuholaisia vastaan, kun vain huomaamme ja osaamme antaa sille tilaisuuden.

On selvää, että vahva, elinvoimainen kasvi pystyy torjumaan tuholaisten hyökkäykset paremmin kuin liikalannoituksen tai toisaalta ravinteiden puutteen helkentämä yksilö. Tässä kohden voi puutarhuri tehdä paljonkin, sillä kasvien vastustuskykyyn voidaan vaikuttaa monin tavoin. Ennaltaehkäisy on helpompaa kuin sairauden parantaminen.

Maan tasapainoinen ravitsenustilanne on omiaan tuottamaan vastustuskykyisiä kasveja. Luonnonlannoitteet luovat kestäväen, tasaisten ravinnepohjan, kun taas liiallinen typenkäyttö ja väkilannoitteiden aiheuttamat heilahtelut maan ravinnetilanteessa vaikuttavat päinvastaisella tavalla.

Maan kuohkeus ja mururakenteisuus antavat kasvien juurille tilaa työskennellä. Toimintakykyinen juuristo on kasvin elinvoimaisuuden perusedellytyksiä. Kastemadot työskentelevät kasvien hyväksi, ja me itse voimme tehdä samoin lisäämällä sopivia maanparannusaineita, haraamalla ja kikkemällä rikkakasveja, jotka vievät elintilaa hyötykasveilta. *Sopiva kaselu* on tärkeää. Tuholaiset levivävät sekä liian kuivassa että liian kosteassa kasvustossa.

Taimia valittaessa kannattaa suosia vahvoja, vaikkakin pienempisatoisia lajikkeita. Pienikin sato on parempi kuin ei satoa ollenkaan, ja satoisuutta on usein kehitetty vastustuskykyyn kustannuksella.

Suunnitelmallinen vuoroviljely on erittäin tehokasta kasvitautien ja tuholaisten ennaltaehkäisyä. Vuoroviljely yhdistettynä sekaviljelyyn riittää useinmiten pitämään ötökät kokonaan kurissa.

Oikealla kyhväajankohdalla voidaan torjua esimerkiksi porkkanan tuholaisia kemppejä ja kärpäsiä. Tavallista aikaisempi tai myöhempi kylvö ek-syttää hyönteiset.

Hivenaaineet edistävät kasvien terveyttä, ja puutokset saattavat aiheuttaa vakaviakin vioituksia. Merileväjauhe ja puunruuhka varsinkin kompostoituina ovat hyväksi. Puunruuhkan kaitseva vaikutus tulee kuitenkin ottaa huomioon. Peltokortteite ja nokkosvesi suihkutteena ja kastelussa ovat erinomaisia. Myös puutarhan valmistia hivenseosta on saatavissa.

Luultavasti puutarhassamme asustaa tai ainakin vieraillee joukko apulaisia, jotka omalta osaltaan pitävät kasvituholaisia kurissa ja ovat siis todellinen luonnon torjuntakeino niitä vastaan. Meidän kannattaa suosia ja suojella näitä ystäviämme eikä suinkaan kiljua inhosta niitä tavatessamme, saati hävittää.

- Leppäkertut, harsokorennon toukat ja kukkakärpäsen toukat ovat todellisia kirvojen suursyömäreitä.
- Heinäsirkka syö kirvoja ja kirppoja.
- Peltoluteet ja kovakuoriaisista mustat ja ruskeat maakiitäjät syövät erilaisia hyönteisiä.
- Sammakoilla ja rupikonmilla on rajaton ruokahalu hyönteisten ja etanoiden suhteen.
- Päätäiset syövät hyönteisiä, niiden toukkia, siirvoja ja etanoita.
- Siili syö jyrsijöitä, etanoita ja hyönteisiä. Valitettavasti se on puutarhoissa yhä harvinaisempi vieras.
- Pikkuhimmut ovat hyönteissyöjiä ja niiden houkuttelemiseksi puutarhaan kannattaa nähdä hieman vaivaa järjestämällä niille pesimispaikkoja ja juoma-aitaita.

Näistä luonnontapahatumista on vain askel ns. *biologiseen torjuntaan*, joka tarkoittaa tuholaisten torjuntaa käyttämällä suunnitelmallisesti hyväk-

si niiden luontaisia vihollisia. Avomaalla se on vaikeampaa, kun petohyönteisiä on taivasalla melko vaikea paimentaa, mutta kasvihuoneen suljetunpiilimatila tarjoaa hyvät edellytykset torjunnalle. Kasvihuoneviljelyssä biologiset torjuntamenetelmät ovat jo yleisesti käytössä.

Ainakin vihannespunkkia, ansarjauhaisia ja kirvoja torjutaan Suomessa biologisin menetelmin. Petopunkki hävittävät vihannespunkkia, jauhikaskiilukaiset ansarjauhaisia ja kirvasääsket lehtikirvoja. Petohyönteisiä voi tilata puutarhalikkeiden kautta. Ongelmana saattaa olla, että esimerkiksi petopunkit ovat vaateitaampia elinolojensa suhteen kuin metsästämänsä vihannespunkit. Satunnainen pakkakanen tuhoaa hyötyläiset, mutta ei tuholaisia. Sen sijaan sääski kestää talvehtimisenkin kylmän kasvihuoneen liepeillä.

Biologista torjuntaa voi harrastaa vaatimattomammassakin mitassa: esimerkiksi keräämällä leppäkerttuja kirvojen saastuttamille kasveille. Jos kasveissa näkyy kahdenlaisia hyönteisiä, esim. kirvoja ja tunnistamatomia toukkia, kannattaa odottaa jonkin aikaa, ennen kuin ryhtyy toimenpiteisiin. Luonto on jo mahdollisesti itse asialla.

Mansikat peitetään harsolla, etteivät linnut pääse apajille.

Mekaaninen torjunta on oleellinen osa tuholaisitorjuntaa joko tukitoimenpiteenä tai yksinään käytettynä. Esimerkiksi kaalimatoja, etanoita, erilaisia toukkia ja munarykelmiä voi kerätä kasveista käsin. Vaikeammassa tapauksissa poistetaan saastunut kasvimosa tai kasvi ja hävitetään se polttamalla. Näin saadaan monesti tuholaiset kokonaan kuriin. Peiteharso torjuu lentäviä hyönteisiä ja jossain määrin myös kookkaampia haittaeläimiä.

Myyriä ja jäniksiä torjutaan suojaamalla puunrunko tiheäsilmaisella metalliverkolla tai muovi- tai paperisuojuksella. Loukkuja ei voi eläinsuojellullisista syistä suositella, mutta jos niiden käyttöön turvaudutaan, on ne määrätysten mukaan koettava päivittäin, jottei eläimille aiheutuisi tarpeeton- ta kärsimystä.

Fysikaalisessa torjunnassa käytetään hyväksi esimerkiksi voimakkaan vesisuihkun ja/tai kylmän vaikutusta tuholaisiin. Kylmä vesisuihku tepsii mm. kirvoihin ja moniin muihin lajeihin, jotka suihkun voimasta huuhtoutuvat maahan, jossa ne sopivien olosuhteiden puuttuessa kuolevat. Käsitely toistetaan aika ajoin.

Pakkasen tukee toimenpiteiden vaikutusta; talven aikana monet tuholaiset, bakteerit ja sienet tuhoutuvat, eikä kanta pääse näin kohtuuttomasti lisääntymään.

Kuunnaa vettä voidaan myös käyttää. 54-asteinen vesi ei vahingoita herkkiä kasveja, mutta hyönteiset ja niiden toukat eivät sitä kestä. Kuunna vesi voidaan ruiskuttaa, tai saastuneet kasvinosat kastetaan veteen, esimerkiksi ämpäriin. Kiehuvan kuunna vesi tepsii muurahaisiin, mutta se tuhoaa myös kasvien juuret, joten kaikkiin kohteisiin se ei sovi.

Muita keinoja

Monet hyönteiset eivät viihdy pölyisissä kasveissa. Kirppojen ja muiden tuholaisien hyökkäykset kaalintaimiin voidaan estää pölyttämällä taimet lehtien alapintoja unohtamatta Algomin-merileväjauheella, tuhalla, kalkilla tai talkilla. Kasvit eivät kärsi, mutta kirpat katoavat. Pölytys on uusittava, jos sade huuhtoo sen pois. Maan pitäminen kosteana edesauttaa pölytyksen vaikutusta. Pölytys auttaa lisäksi mm. härmään, kirvoihin, punkkeihin ja harmaahomeeseen. Se karkottaa myös etanoita.

Koska useimmat tuhoeläimet, virus-, bakteeri- ja sienitaudit leviävät helpoimmin kosteassa hämärässä, kannattaa kasvuston ilmavuutta ja valoisuutta lisätä poistamalla kasvien alimpia lehtiä ja vanhoja, tarpeettomia kasvinosia.

Työvälineiden puhtaus on a ja o. Puhtaat välineet eivät levitä tautreja kasvista toiseen.

Jos muut keinot eivät auta, turvaudutaan *sumentuksiin* ja *ruiskutteisiin*.

Ne eivät kuitenkaan missään tapauksessa saa olla kemiallisia torjunta-aineita, joilla on paitsi heikkeliisiä, myös pitkäaikaisia voimakkaita haittavaikutuksia. Ne ovat myrkkyyä, jotka tuhoavat erotuksestaan kaiken pieneliöstön vaikutusalueeltaan, ovat vaarallisia silleille, linnuille sekä koti- ja muille eläimille, jotka joutuvat kosketuksiin torjunta-aineen tai siihen kuolevan pieneliöstön kanssa. Myös pikkulapset ovat vaarassa. Kerrannaisvaikutukset ulottuvat kauas; kemiallisten jäätien osuus esimerkiksi syövän ja allergioiden aiheuttajina ja laukaisijoina alkaa olla kiistaton. Miksi turvautua moiniin myrkkyyhin, kun vaarattomampiakin ruiskutteita on tarjolla?

Mäntysuopaliuos tehoaa kirvoihin.

Hedelämpuuden ruiskutukseen voidaan käyttää kuorittua *maitoa*.

Myös *parafiini* on myrkytöntä; sen teho perustuu tahraavuuteen. *Tolueni* on vaaratonta leppäkeruulle ja muille hyötyhyönteisille, mutta se tepsii useimpiin tuhohyönteisiin.

Pyretriiniä saadaan trooppisesta päivänkakkaraa muistuttavasta kasvista. Se tappaa kyllä kaikki vaikutusalueellaan olevat toukat ja hyönteiset, mutta haittuu erittäin nopeasti eikä jätä mitään haitallisia jäämiä. Pyretriiniä on käytetty jo satoja vuosia, eikä ole havaittu hyönteisten kehittävän sille immuniteettia. Pyretriini on vaikuttavana aineena myös monissa kemianteollisuuden tuotteissa (esim. Raid), mutta lisäaineina käytetään yleensä myrkkyjä, joiden haittavaikutukset ovat pitkäaikaisia.

VII.14 SADON VARASTOINTI

Useimpien kotitarveviljelijöiden toiveena on saada nauttia oman palstan tuotteista satokauden jälkeenkin, mahdollisuuksien mukaan aina seuraavaan kasvukauteen saakka. Syksyn ylitsevuotava sato voi kuitenkin myös saattaa innokkaan siirtolapuutarhaviljelijän epätoivoon, sillä tavallisesta kerrostaloasunnosta ei juurikaan löydy sopivia säilytystiloja mitavalle ruokavarastolle. Useimmat vihannekset ja hedelmät eivät säily kuivassa keskuslämmitysilmassa, vaan vaativat talvellakin luonnonläheisempiä olosuhteita. Kylmiön, pakastimen ja varsinkin maakellarin omistaminen antaa jo hyvät edellytykset talvivarastoinnin onnistumiselle.

Varastointipaikan, esimerkiksi kellarin, tulee olla puhdas, jotta edellisen vuoden taudinaiheuttajat eivät saastuta uutta satoa. Viimeistään syksyllä ennen sadonkorjuuta varastohyllyt ja säilytyslaatikot pestään emäksisellä pesuaineella ja desinfioidaan happamalla liuoksella.

Kylmässäkin varastossa kasvit hahduttavat jonkin verran vettä. Kuivumisen estämiseksi säilytyspakan suhteellisen ilmankosteuden tulisi olla huomattavasti asuintiloja korkeampi. Varaston on oltava myös ilmava ja säilytyslämpötilan mahdollisimman tasainen. Muovipussit eivät sovi varastointiin; kasvit mädäntyvät hahduttaessaan vettä suljetussa, tiivissä tilassa. Ilmankierron ja -vaihdon varmistamiseksi juurekset ja hedelmät on parasta varastoida laatikoissa, jotka sijoitetaan muutaman sentin etäisyydelle toisistaan.

Myös lannoitus vaikuttaa säilyvyyteen. Syksyllä kasvimaalle annettu typpi-lannoitus heikentää vihanneksen ja juuresten varastointikestävyyttä, kun taas kalium ja hivenaineista boori parantavat säilyvyyttä.

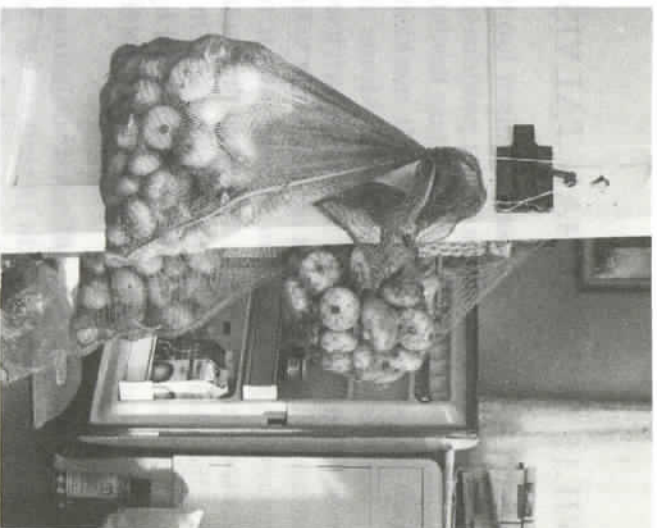
Ennen sadon kuljettamista säilöttäväksi kaupunkiasuntoon tai varastoitavaksi esimerkiksi maakellarin kannattaa vielä miettiä, miten palstan ja eri kasvilajien luontaisia edellytyksiä voitaisiin hyödyntää. Useimmat hedelmät ja vihannekset täytyy korjata ennen pakkasia, mutta on sellaisiakin, joita pikku pakkaneen ei haittaa. Niiden annetaan olla maassa mahdollisimman pitkään keräämässä voimia säilytystä varten. Lehtikaalin, ruusukaalin, purjon, palsternakan, mustajuuren, vuonankaalin, maa-artisokan ja valkosipulin voi jopa jättää talveksi maahan ja korjata satoa lumesta tai keväällä maan suluttua. Kate parantaa vielä niiden mahdollisuuksia selviytyä talven yli.

Tavallisimmat varastoitavat kasvikset, porkkana, peruna, lanttu, nauris ja punajuuri korjataan ennen maan jääymistä. Korjattaessa erotellaan ehjät ja virheetömät yksilöt kolhiintuneista, sillä vain virheetömät kelpaavat säilytykseen. Kolhut ja halkaamat ovat sisänpääsyrie ja kasvualusta sienitaudeille, jotka leviävät helposti. Juurekset säilyvät parhaiten kylmässä, vain noin 0 - +2 -asteisessa varastossa, jonka ilman suhteellinen kosteus on 80-90 prosenttia. Perunan paras säilytyslämpötila on +4 astetta.

Juureksien ja purjon varastointi onnistuu parhaiten, kun ne ladotaan esimerkiksi puulaatikkoon hiekkaan, kosteahkoon multaan tai mieluiten turpeeseen. Turve on puhdasta ja heikosti happamana se sisältää aineita, jotka ehkäisevät sienitautien kehittymistä. Turpeen on kuitenkin oltava lannoittamatonta ja kalkitsematonta. Hyvin suojattuina juurekset pysyvät tuoreina keväaseen saakka.

Tomaatit eivät useinkaan ehdi täysin kypsiksi kasvukauden aikana. Vielä vihreitä tomaatteja voidaan valmistaa säilykkeiksi, tai pitää niitä viileässä ja ottaa tarvittaessa muutamia huoneenlämpöön kypsymään.

Useimmat kaalikasvit säilyvät nollla-asteisessa varastossa muutamia

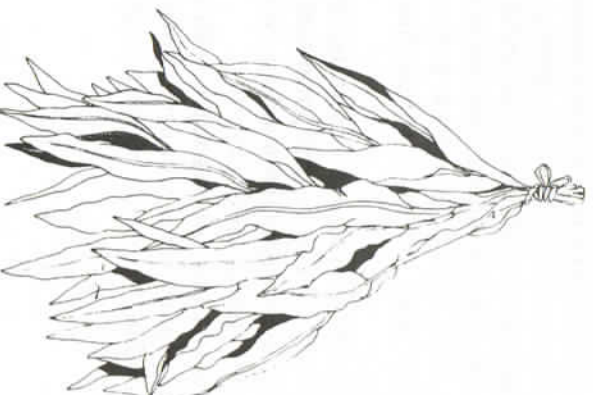
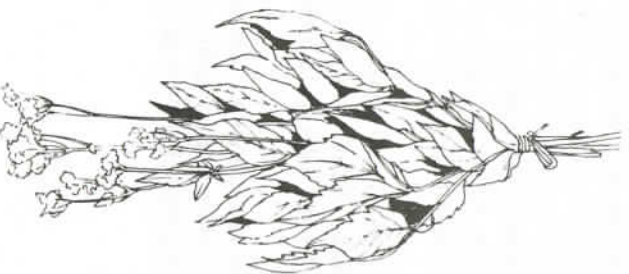
viikkoja, talvikaali-jopa puolisen vuotta. Keräkaalista kannattaa valmistaa hyvin säilyvää, C-vitamiinipitoista hapankaalia.

Tavallinen sipuli ja valkosipuli kuivataan hyvin ja säilytetään sen jälkeen kuivassa ja viileässä. Valkosipulilieri säilyy huoneenlämmössäkin. Purjoa kannattaa pakastaa tuoreeltaan.

Kesäomenalajikkeita ei juuri voi varastoida paria viikkoa kauempaa, talvilajikkeet sen sijaan säilyvät melko hyvin 2-4 asteessa. Päätynä kestää pitkään aivan pakkasarajan tuntumassakin. Hedelmät haiduttavat paljon vettä, joten varastointipaikan suhteellisen ilmankosteuden tulisi olla noin 90 prosenttia. Runsaasta omenasatoa varastoitessa on tilanpuute yleensä ongelma. Tällöin omenista kannattaa valmistaa tuoremehua, sosetta tai hilloa. Miedossa uuninlämmössä kuivatut omenanrenkaat ovat myös herkullisia.

Marijat puolukkaa lukuunottamatta eivät säily vihannesten ja hedelmien tapaan kylmävarastossa. Niistä valmistetaan hilloa, hyytelöä, mehua, survosia tai sosetta. Pakastaminen sopii erityisen hyvin marjojen säilytysmenetelmäksi, koska sokeria ei välttämättä tarvita.

Yrtit on helppo säilyttää kuivatuksen jälkeen huoneenlämmössä. Kuivat yrtit hienonnetaan ja säilytetään tiiviisti suljetuissa lasitölkkeissä, joissa niiden aromi säilyy vuoden verran, seuraavaan satokauteen saakka.

VII.15 PUUTARHAN TALVISUOJAUS

Syksyn ja talven tullessa pohjoisen luonto taipuu pakkasen ja lumen valtaan. Luonnonvaraisina elävät pohjoisen kasvit ovat sopeutuneet ankaraan ilmastoomme ja uusi kasvu on taas keväällä entisenlainen; vain poikkeuksellisen ankarat olosuhteet jättävät merkkinsä yksittäisiin kasveihin.

Puutarhassamme on toisin. Monet viljelemistämme kasveista ovat kotoisin lämpimämmistä maista ja tarvitsevat tukitoimenpiteitä selvitäkseen talven yli. Kasvilajeissa on kuitenkin valinnanvaraa, ja eri lajit eroavat talvenkestävyyden suhteen huomattavasti toisistaan. Kun hankitaan kasveja puutarhaan, kannattaa etukäteen tarkistaa niiden talvenkestävyys, jotta iloa riittäisi yhtä kasvukautta pidempään. On hyvä valita palstalle mahdollisimman paljon vyöhykkeelle ilmastollisesti hyvin sopivia lajeja ja supistaa kylmänarkojen lajien määrää minimiin, talviuolia kun riittää aivan tarpeeksi muutenkin.

Paitisi pakkasta, uhkaavat suojattemme myyrät ja jänikset, lumen alla leviävät sieniy-m. taudit ja vesivauriot. Muuten niin tervetullut kevätaurinkokin koituu helposti kasvien tuhoksi. Onnistunut talvisuojaus vaatii paitisi huolellisia etukäteistoimenpiteitä, myös seurantaa pitkän talven aikana, jotta mahdolliset vauriot voidaan hyviissä ajoin korjata ja uudet ehkäistä. Vierrailut palstalle kannattaa ajoittaa piikkiin pakkaskausiin ja voimakkaisiin säätyypin vaihteluihin, jolloin kasvit joutuvat kovimmalle koetukselle.

Talvehimiselä on eduksi, jos kasvit tuleentuvat eli asettuvat talvipoon hyvässä ajoin. Liiallinen lannoitus häiritsee tuleentumista, ja voimakas väkilannoite saattaa saada kasvit myöhäissyksyn uuteen kasvuun. Keyyesi käännettyn, muokattuun tai harattuun maahan sekoitettu luonnonlannoite lienee tässäkin suhteessa turvallisin valinta.

Syyslannoiteen on oltava tyytöntä, sillä tyyppi ehkäisee tuleentumista ja edistää lisäksi sienitautien leviämistä lumen alla. Lannoiteen tulee sen sijaan olla fosfori- ja kaliumpitoista, sillä fosfori nopeuttaa tuleentumista ja kalium parantaa talvenkestävyyttä. Syyslannoitus tulisi ajoittaa elo-syyskuun vaihteeseen, jotta se ehtisi vaikuttaa ennen kasvun päättymistä.

Jos kovat pakkaset tulevat ennen kunnollisen lumikerroksen satamista, ovat kasvit vaikeuksissa. Paras pakkassuojaus — ja useimmille kasveilla myös riittävä — on nimittäin lumi, joka suojaa arkoja tyviosia ja juuria. Matalat monivuotiset kasvit talvehtivat kokonaan lumen alla. Toisaalta säätyypin jatkuva vaihtelu, sulaminen ja jäätyminen on myös haitallista. Se synnyttää jääpoltetta, jota vastaan voi taistella rikkomalla jääkuorta maan pinnalta tai sirottelemalla sen päälle esimerkiksi tuhkaa.

Kovin lämminkään syksy ei välttämättä ole eduksi. Kasvit ehtivät kyllä tuleentua hyvin, mutta toisaalta maa pysyy sulana eikä routaannu kunnolla ennen lumen tuloa. Lämmiin syysaurinko saattaa houkutella esiin uutta kasvua. Jos esimerkiksi sipulikukat alkavat syksyllä kasvattaa vihreää versoa, peitetään esiin työntävä vihreä kokonaan mullalla kevättä odottamaan. Ihanteellista olisi, jos maa routaantuisi tasaisesti ennen pysyvän lumipeiteen tuloa.

Pakkasiin varaudutaan peittämällä maa ja/tai kasvit lämpöeristävällä kätteella. Talvenkestävyyden parantamiseksi varataan aroille kasveille lämmin kasvualusta lisäämällä maahan esimerkiksi hiekkaa, joka lisää maapohjan lämpimyyttä ja lämpöeristävyyttä.

Ryhmä- ja köynnösruusujen sekä muiden arkojen kasvien tyvet suojataan ennen maan routaantumista mullalla tai vettä hylkivällä kätteellä, esim. ojilla. Tavallinen turve imee vettä ja jäätyy paksuksi hyiseksi kuoreksi; vai-

kutus on päinvastainen kuin oli tarkoitus. Talvikatteeksi sopivia erikoisturpeita on saatavissa. Matalahkon kasvuston, kuten mansikat ja ryhmätruusun voi vielä peittää havulla, joiden päälle kertyy helposti suojaava kerros lunta. Havut voidaan levittää myös keväällä, jolloin ne suojaavat kasvia liian aikaisin herätteleviltä kevätauringon säteiltä.

Hyötypensaille riittää talvisuojaaksi yleensä tyven multaus tai kate. Korkeakasvuisten vadelmapensaiden latvat voi kuitenkin taivuttaa ja sitoa vaaka-asentoon, jolloin arat versojen kärjet peittyvät helpommin lumeen.

Kasveja voi suojata myös peiteillä. Rolate Oy tuo maahan muovikuiduista neulattua huopamaista pakkaspeitettä. Peite läpäisee ilmaa, joten liika kosteus ja lämpö pääsee sen lävitse. Näin säästytään homevaurioilta, joi- ta tiivis muovipeite aiheuttaa. Kasvi suojataan pakkaspeiteellä vasta talven tullessa maan jo jäädyttyä. Köynnökset voidaan taivuttaa alas, mutta välttämätöntä se ei ole, sillä peite voidaan kiinnittää vaikkapa puulistan avulla naulamalla seinälle.

Mikäli on odotettavissa, ettei kasvi, esimerkiksi pensasmainen alppiruusu, kestä lumen painoa, rakennetaan sen ympärille kehikko, jonka ylle peite levitetään.

Pakkaspeite on hyvä suojia myös kevätaurinkoa vastaan. Kun aurinko keväällä maan ollessa vielä umpijäässä alkaa lämmittää suojaamattomia kasveja, alkavat silmut herkästi turvota. Ne haihduttavat vettä, mutta kasvin juuret eivät pysty imemään uutta vettä tilalle jäisestä maasta; kasvi kuivu. Pakkaspeite ehkäisee liian aikaista kasvua. Se kannattaa poistaa vasta, kun maa on täysin sulanut. Peite läpäisee sen verran valoa, että versot ovat hyvässä kasvun alussa heti peiteen poistamisen jälkeen. Peite on myös hyvä tilapäissuojia kevään ja syksyn hallaöinä.

Puunrungot voidaan suojata pakkaspeiteestä leikatulla kaistaleilla. Väritään vaaleana ne ajavat auringonsuojana saman asian kuin kevänen kuorensuojapaperi.

Kevätthuojen ehkäisemiseksi voidaan käyttää myös peiteharsoa. Harso levitetään kasvuston päälle kevätauringon alkaessa lämmittää ja se poistetaan, kun routa on sulanut.

Paitsi kasveille, tarjoavat lumi, karteet ja peitteet valittavasti hyvän suojan myös pikkueläimille, hiirille ja myyrille. Myyrävuodet tulevat alhoitain, ja tuhojen laajuus riippuu myyräkannan suuruudesta ja säistä. Tuho- riskeistä tehdään vuosittain ennusteita, joita on hyvä seurata. Näin osataan varautua ajoissa mahdolliseen myyrävuoteen.

Myyrille kelpaavat mm. puiden ja pensaiden kuoret, matalana talvehtivat kasvit, kukkasipulit ja useiden monivuotisten kasvien juuret. Peltomyyrä suosii puuvartisten kasvien maanpäällisiä osia, vesimyyrä taas tekee tuhojaan maan alla nakertaan kasvien juuria, kukkasipuleita ja juurikasveja. Maamyyrä ei varsinaisesti haittaa kasveja, mutta sen käyttävät tekevät nurmikolla pahaa jälkeä.

Myyrien torjunnassa on paras keskittyä tuhokohteiden suojelemiseen. Routaantunut maa vaikeuttaa myyrien liikkumista. Lumen polkeminen tiikkaan suojeltavan kasvin ympäriltä auttaa ainakin jossain määrin vesimyyrää vastaan. Kumpumainen kasvupaikka houkuttelee myyriä, joten korkeita istutuskumpuja ja katekerroksia tulee välttää. Puut ja pensaat suojataan tiheäsilmaisella metalliverkolla, joka mielellään ulottuu myös maan alle. Tavallisesta katiskaverkosta on hyötyä jämnisten suhteen, mutta myyrät pääsevät siitä läpi.

Puunrungot peitetään alumiinifoliolla, rungonsuojapaperilla tai esim. muovisella salaojaputkella. Runkoa suojattaessa otetaan huomioon myöhemmin satava lumipeite ja suojataan rungot tarpeeksi korkealle. Myyräuhka voidaan huomioida jo istutusvaiheessa ja istuttaa kasvi verkolla vuorattuun istutuskuoppaan.

Isommat eläimet, kuten jänikset, rusakot ja hirvieläimet pidetään loitolla huolehtimalla koko aluetta ympäröivän aidan kunnossa. Näin eläinten pääsyä alueelle vaikeutetaan. Varmuuden vuoksi voi yksittäisiä puita suojata vielä korkeilla metalliverkoilla.

Talven ja kevään vaihtelevat säät saattavat aiheuttaa vesivahinkoja. Lumi sulaa ja kasvupaikka joutuu veden valtaan, jolloin kasvien juuret saattavat vaurioitua hapen puutteessa. Veden aiheuttamia vahinkoja torjutaan pitämällä nurmikon maapohja tasaisena (painumat korjataan) ja istuttamalla kasvit loivaan harjuun. Jo palstoja rakennettaessa tulisi huolehtia veden poisvirtauksesta riittävän kallistuksen ja salaojien avulla. Syksyisin kannattaa maa urittaa ongelmakohdista.

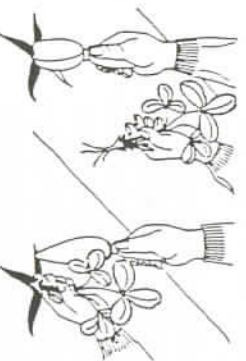
Kasveja valmistetaan yleensä talveen haraamalla ja kuohkuttamalla maapohjaja. Poikkeuksena ovat kuitenkin syksyllä istutetut hennot taimet ja nurmikot, jotka saattavat säänvaihteluiden voimasta irtautua kasvualustastaan, jolloin uusi kasvu keväällä vaikeutuu. Tätä nk. roustetta ehkäistään tiivistämällä multa hyvin kasvin ympärillä ja jyrtämällä vastakylvetty nurmikko.

Lutra sil[®]

VP 651

17 g / m²

KATEKANKAAT JA PEITTEET PUUTARHANHOITON

- MYPEX P-100 mansikan, avomaakurkun ja kurpitsan maanpeitteeksi
- MYPEX P-200 riviväleihin vihannesmaalle ja marjatarhaan
- LUTRASIL-peiteharso hallasuojaaksi. Tehostaa myös kasvua sekä suojaa tuhohyönteisiltä
- ETEX P-600 pakkaspeite kasvien talvisuojaaksi

ROLATE-KUUMAKOMPOSTORI YMPÄRIVUOTISEEN KOMPOSTOINTIIN!

Myynti: Alan liikkeet ja **ROLATE OY**
Puutarhaosasto
(90) 670 021
1.2.1988 alkaen
(90) 45 291

Tehdään yhdessä kaunistista!

*Kehitämme puutarha-alaa viherpenkaloisen parhaaksi.
Meillä huomisen tieto jo tänään.*

EKA

E-osuuskunta Eka

Puutarharyhmä

- siemenet
- huonekasvit
- kasviraivinteet
- ja lannoitteet
- kukkasipulit
- taimistotuotteet
- puutarhavälineet
- ja koneet
- puutarhan
- koristelutuotteet

R Rautakaupat
Renlund

PUUTARHA
EKA

R Renlund
KIVAPIHA

VIII PIENI PUUTARHAKALENTERI

Tammikuussa

on aika:

- o nautita sydäntalvesta ja edellisen satokauden antimistä
- o kasvatata ikkunalaudalla jotakin vihreää talvisen ruokavaihon täydennykseksi: auringonkukan ja vehnän versot sekä vihantakrassi ovat vitamiinipitoisia vaihtoehtoja talvikauden ulkomaisille torjunta-aineita sisältäville salateille. Myös sipulin voi istuttaa ruokkuun niin, että puolet siitä jää näkyviin, ja napsia versoja esimerkiksi munakkaan päälle.
- o käydä mökillä tarkastamassa 'tilukset'
- o suunnata katse eteenpäin: suunnitella tulevaa kautta aina palstan perustratkaisuista alkaen. Tarvitsisiko vihannepalsta lisää tilaa vai keskittytisinkö tällä kertaa enemmän pelkkään silmämiloon? Olisiko tänä vuonna kasvihuoneen aika tai voisinko muulla tavoin kehittää viljelymenetelmiä? Kirjastossa on puutarha-alan oppikirjoja ja muuta aiheeseen liittyvää mielenkiintoista luettavaa, johon on mukava syventyä pakkasen paukkuessa ulkona.

Helmikuussa

on aika:

- o käydä mökillä tarkastamassa ja korjaamassa hedelmäpuiden ja koristepensaiden suoja verkot
- o peittää havuilla vielä suojaamatomat ruusut ja alppiruusut, jotta ne eivät pääse kuivumaan kevätauringossa
- o jatkaa lintujen talvruokinnasta huolehtimista ainakin huhtikuulle asti
- o turkia siemenhinnastoja ja hankkia sellaiset siemenet, jotka tarvitsevat pitkän kasvuaajan
- o tehdä hihtolenkki ja valmistaa kotiin tultua kesäisen tuoksuisia teetä kamomillasta, vadelman tai mustaherukan lehdistä
- o käyttää ruoanvalmistuksessa oman yrttimaan tuotteita erilaisten kaupasta saatavien maustesuolojen ja liemivalmisteiden sijasta
- o vaihtaa multa huonekasveille

Maaliskuussa

on aika:

- o leikata ja siistiä hedelmäpuut pahimpien pakkasen mentyä
- o tilata siementä ja kyivää ruukkuihin vihannuksia ja yksi-vuotisia kukkia
- o jakaa ikkunalauteviljeltyä valon lisääntyttä: punajuurtaita, lanuttua, porkkanaa ja muita juureksia ruoaksi valmistuksessa voi säätää tavallista enemmän varremiskaa ja panna se veteen lautaselle. Pian siitä versoo terveellisistä ja hauskaa syötävistä
- o käyttää reippaasti edellisen kesän varastoja
- o parantamalla kevätilunnsaa valkosipulin ja mustaherukkamehun avulla

Huhtikuussa

on aika:

- o leikata ja siistiä marjapensaat ja hedelmäpuut
- o poistaa suoja verkot ja harvoina lehdet ja risut kompostiin, tai aloittaa uusi komposti keräämällä puutarhan ricui ja karikkeet pohjalle
- o harventaa liian tiheitä vanhoja koristepensaita
- o nostella ruusujen, metsäkynnosten ja aihavhantien pensaiden talvisuojuksia ilmavammiksi, mutta poistaa ne vasta, kun roula on varmasti sulanut
- o poistaa syykkatteet
- o kunnostaa lava ja kasvihuone ja kyivää sinne ensimmäiset vihannekset
- o kyivää raituohoa pääsiäiseksi
- o kyivää ruukkuihin loput esikasvatusta vaativat vihannekset, yrtit ja kesäkurkut
- o panna varhaisperuna itämään
- o istuttaa talvisäilytyksessä olleet daalit ja muut mukulakasvit laatoihin tai isoihin ruukkuihin juurtumaan
- o kunnostaa lasien leikkipakka
- o lumen suluttua tarkistaa, onko maa-ainesta huuhoutunut liikaa kasvien juurilta ja lisätä tarvittaessa multaa, turvetta tai hiekkaa
- o seurata jännittyneenä mitä sipulikasveja maasta nousee

Toukokuussa

on aika:

- o osallistua oman alueen kevättalkoisiin
- o muokkata maa ennen kyivää ja parantaa sitä talven aikana muhineella kompostimullalla
- o kyivää ensimmäisenä porkkanaa, persiljaa, tilliä ja paltternakkaa, loppukuusia myös muita vihannuksia ja kukkia
- o karasta sisällä kasvatettuja taimia kasvilavassa tai kasvihuoneessa tai tuomalla niitä päivällä ulos
- o istuttaa ulos vähemmän hallanarkoja taimia, kuten purjota, sellertää, asteria ja tuoksuherneitä
- o poistaa viimeiset suojarahavit, mutta varautua hallaöihin pakkaspeitteen tai peiteharson kera
- o istuttaa puuvartaisia kasveja
- o kunnostaa perennapenkki ja istuttaa uudet perennat kuun loppulla maan lämmettyä, kyiminä keväinä vasta kesäkuun puolella
- o levittää karteet kun maa on täysin sula
- o viedä ulos, kunnostaa ja kenties maalata puutarhakalusteet
- o tarkistaa, etteivät kalusteet kirjavuudessaan kilpaile puutarhan kukkien kanssa.
- o nauttia kevätkukkien väriiloista

Kesäkuussa

- on aika:
- o kylvää hallanarat kasvit, kuten papu ja avomaan kurkku
 - o istuttaa ulos karastut taimet
 - o istuttaa ulos daaliai ja muut sisällä talvetut, kasvunsa aloittaneet kukat
 - o harventaa toukokuussa kylvetyt juurekset ja kesäkukat ja käyttää punajuurien harvennustaimet pinaarina
 - o kitkeä ja mullata perunamaa
 - o harata katamattomia mulloksia varsinkin sateen jälkeen
 - o tarkkailla kylvöksiä ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin tuholaisia vastaan
 - o kerätä nokkosia muhennokseksi ja pakaseeseen, keittää raparperikiisseliä ja myöhemmin käyttää muita alkukesan auitimia kun ne ovat parhaimmillaan
 - o järjestää kesäjuhlat
 - o nautita kesäpäivän pituudesta ja kesäyön valoisuudesta vaikka villapaita päällä

Heinäkuussa

- on aika:
- o kitkeä ja harata rikkakasveja
 - o kastella kuivina aikoina kunnolla, mutta vain illalla, yöllä tai aamulla, jottei keskipäivän aurinko hahduta kaseluveja
 - o leikata sipulikkujen varret ja nostaa ne maasta mahdollista puhdistusta ja uuteen pakkaan istuttamista varten
 - o kylvää vielä nopeakasvuisia vihanneksi ja mausteita syksyksi
 - o käyttää marjasatoa patisi pakaseeseen ja säilöntään, myös sellaisenaan
 - o korjata satoa vihannemaalta ja kasvihuoneesta ja antaa viimeistenkin säilykkeiden ja tuonivihannesten väsiytyä lautaseltaan oman palstan ja muiden kotimaisen ruoka-ainesten tietä
 - o käyttää mausteiden versoja tuoreina
 - o viedä kesäkuukkimmu kaupungissa asuvalle maattomalle ystäväille

Elokuussa

- on aika:
- o siivota ja lannoittaa mansikkamaa
 - o korjata sipulit kun naatit alkavat kaatua ja kuivata sato hyvin
 - o korjata edelleen satoa herukoista, karvaisista ja vadelmista ja säiliöä niitä eri tavoin
 - o korjata maustekasveja ennen kukkimista ja kuivata tai pakastaa sato
 - o korjata satoa loppukesän runsaasta vihannesvalikoimasta ja kesäomenoista
 - o järjestää elokuuhlat: myyjäiset, kirpputori tms.
 - o rakentaa kompositia ja tarvittaessa pöyhiä ja kääntää se o kylvää tyhjiään varhaisperuna- ja sipuliperunkiiin: vihanalannoituskasveja
 - o kerätä ja kuivattaa yksivuotisten kukkien siementä
 - o istuttaa perennoja
 - o varoa yöhallya
 - o muokata mulloksia syyskuntoon
 - o suorittaa syyslannoitus
 - o ihailia elokuun kuutamoa

Syyskuussa

- on aika:
- o nostaa perunat ja juurekset - pakkasta kestävä voi jättää lokakuullekin
 - o korjata edelleen satoa ja säiliöä, pakastaa tai kuivata sitä
 - o ortaa viimeiset tomaatit sisälle samaan väriä
 - o ortaa mausteyrittejä sisälle talvetimeaan
 - o levirtää säästelemättä kompostimultaa kasvaimille
 - o istuttaa kevään sipulikkukia ja jakaa perennoja
 - o osallistua oman alueen syysalkoisiin
 - o istuttaa ruukkuihin joulun sipulikkukat
 - o käydä sieniretkellä ja valmistaa ruokaa sienistä ja omista vihanneksista
 - o nauttia sadon ylenpäärisuudesta

Lokakuussa

- on aika:
- o korjata satoa talvikaalista, ruusukaalista, purjosta, palsternakasta ja muista loppusyksyn vihanneksista
 - o kerätä lehdet ja naatit, yleensä kaikki hajava kasvaines kompositiin ja suojata se esimerkiksi oljilla, havuilla tai vettä imemättömällä erikoisurpeella
 - o kääntää jäykät savimaat ja jättää ne kokkareille
 - o pysyvästi suojaverkot ennen maan routaantumista
 - o tehdä piilhan ja mökin suursivous ja kuljettaa pois ylimääräiset rojut
 - o puhdistaa ja oljyvä työkalut ja mökin sارانat ja hellanlevyt
 - o varustaa mökki talveksi: viedä arvokas tavara pois, kiinnittää ja sulkea ikkunaluukut, tyhjentää vesihanat
 - o kuljettaa mökistä ja mökin kellarista omenat ja juurekset kotiin ennen kovaa pakkasta
 - o nauttia syysmyrskyistä ulkosalla lämpimästi puettuna

Marraskuussa

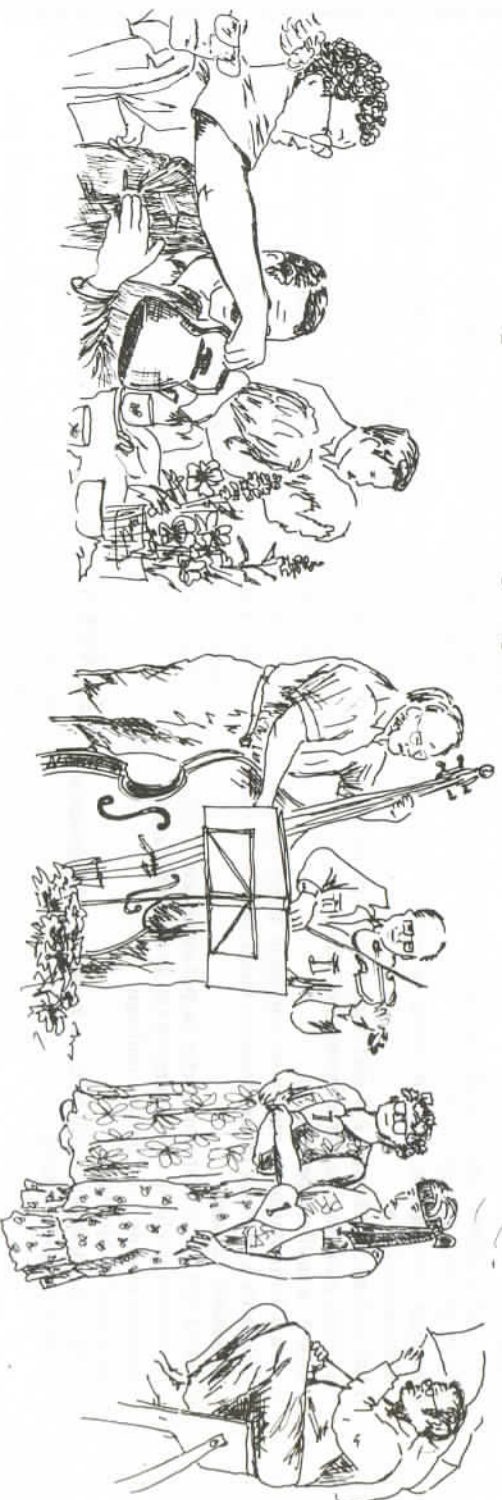
- on aika:
- o suojata arat pensaat, köynnökset ja perennat pakkaspeiteellä tai havuilla
 - o aloittaa lintujen talviruokinta
 - o valmistaa jonakin pakkaspäivänä höyryävä juures- tai bortsch-keitto syksyn sadosta
 - o opetella pari uutakin tapaa valmistaa tuntuja vihanneksiä
 - o hoitaa huolella syyskuussa istutettuja joulun sipulikkukia
 - o vähentää huonekasvien kastelua
 - o tehdä inventaario kuluneesta kaudesta: miten viljely onnistui, mitä mahdollisesti tein väärin, saatiinko satoa riittävästi halutuista lajeista, vai pääsikö jotakin loppumaan ennen aikojaan kun taas toisia jäi ylenmäärin jne.

Joulukuussa

- on aika:
- o suunnitella joulun tarjoomukset hyvissä ajoin
 - o tehdä joulupukille puutarhahenkisiä tilauksia: puutarhankirjoja, työvälineitä, jotakin uutta mökille
 - o antaa joulu- ja pikkujoululahjaksi oman puutarhan antimia sievästi pakattuna: mehupullon, raikasta etikkasäilykettä, mausteita
 - o levätä mahdollisimman paljon

IX LITTO JA JÄSENYHDISTYKSET —

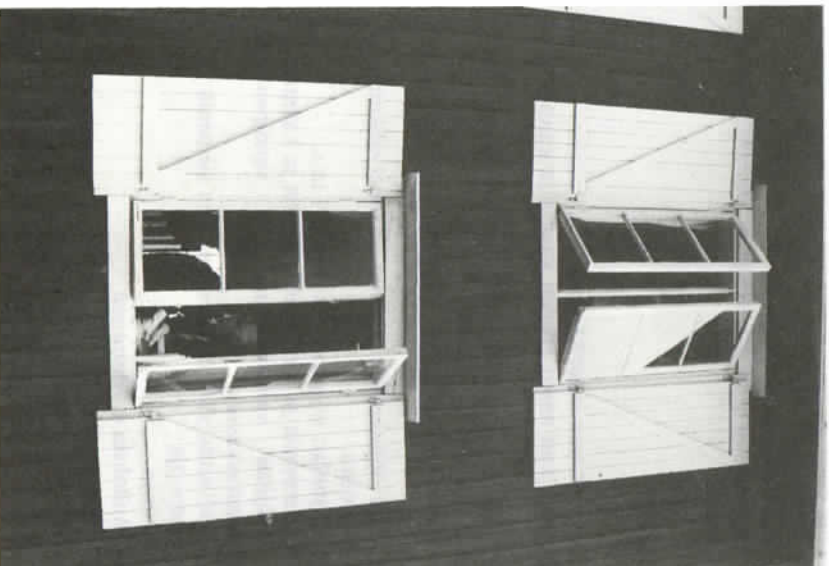
siirtolapuutarhaviljelijän asialla

Siirtolapuutarhapalstan hankkinut tietää, ettei aikaa ja haluakaan kovin monille muille kesäajan harrastuksille jää. Siirtolapuutarhassa asutaan vain kesällä, mutta ystävyys- ja naapurisuhteet säilyvät talvellakin. Kerhotoiminnan ja juhlien merkeissä kokoontuaan yhteen. Talvella suunnitellaan seuraavaa kesää.

Kesä siirtolapuutarhassa on paljon muurakin kuin oman palstan ja mökin hoito. Yhteistoiminta on osa sitä tyytyväisyyttä ja viihtymistä, joiden takia toiminta on niin suosittua — ja joiden takia harrastus vie mennessään. Naapureiden kanssa rupattellessa tulevat puutarhanhoidon pienet pulmat selvitetyiksi, hyvät ideat kerrotuiksi eteenpäin, ilo onnistuneesta sadosta ja murhe menetetyistä jaettuina. Ja ehkäpä naapurilla oli juuri se kukkakeppi, jonka taas unohdit hankkia.

Tärkeitä yhteishengen ylläpitäjiä ovat talkoot. Ne vähentävät myös viljelijöiden kustannuksia, kun palveluita ei tarvitse ostaa ulkopuolisilta. Yhdistys säästää vuositain aikamoisen summan, kun siivoojien, emäntien ja talonmiehen työt tehdään talkoilla.

Siirtolapuutarhayhdistyks

Jokaisen siirtolapuutarhan alueella toimii yhdistys. Sen muodostavat kaikki alueelta palstan hankkineet yhdessä. Yhdistys organisoi alueen yhteistoimintaa: talkoita, kokouksia, juhlia, kilpailuja, kerhotoimintaa, myyjäisiä. Yhdistys voi julkaista omaa lehteä tai tiedotetta, myydä jäsenille multaa, lannoitteita jne. Toiminta vaihtelee alueitain sen mukaan, miten aktiivisia yhdistyksen jäsenet ovat ja paljonko varoja on käytettävissä.

Vastaperustetun siirtolapuutarhayhdistyksen voimavarat kuluvat alueen rakentamiseen ja toiminnan käynnistämiseen. Kun toiminta on vakintunut, voidaan erilaisia toimintamuotoja alkaa kehittää alueen tarpeiden mukaan. Vanhoilla alueilla tapahtuu aika ajoin sukupolvenvaihdoksia, joiden myötä toiminta muuttuu. Muutamia esimerkkejä yhteisistä hankkeista:

- alueella on paljon lapsia; heille päätetään rakentaa leikkikenttä
- innokkaita lentopallon pelaajia on paljon; päätetään rakentaa lentopallokenttä (tai tenniskenttä, sukkapallokenttä, kroketitrata, pienoisgolftrata..)
- jäsenet haluavat yhteisen kokoonnustilan, jossa voidaan pitää elo- ja juhannusjuhlat, kokoukset, myyjäiset jne.; päätetään talkoovoimin rakentaa kerhomaja
- saunan ystäviä on riittävästi ja pesutiloja kaivataan lisää; päätetään rakentaa sauna
- kesäillan hämärtyessä kokoonnutaan aina Lahrisen tai Virtasen pihalle grillamaan, mutta sinne eivät kaikki mahdu mukaan; päätetään rakentaa yhteinen grillikatos, nuotiopaikka, lettuliiteri muurinpohjalettuja varten
- jätteiden hyötykäytön lisäämiseksi päätetään rakentaa yhteinen komposti ja risunpolttopaikka
- varojen hankkimiseksi päätetään rakentaa oma kioski tai myyntikoju, jota hoidetaan talkoovoimin

Kun yhdistyksellä on riittävästi tiloja ja innokkaita jäseniä, voidaan keksiä monenlaisia toimintaa:

- painetaan tai monistetaan omaa lehteä, johon kerätään alueen perinneettoja, runoja, pakinoita, kronikoita, piirroksia, valokuvia ja joka toimii samalla alueen sisäisenä tiedotteena — annetaan tilat ja pullakahvit näytelmäkerholla, ompeluseuralle, kuorolle, keskustelukerholle, askartelu- tai puutyökerholle, liikuntaryhmille, elokuvakerholle, eläkeläiskerholle, tyttö- ja poikakerholle
- järjestetään tansseja ja diskoiltoja, ohjattua leikkitoimintaa lapsille, avointen ovien päiviä, koristekasvi-, kukkasidonta-, valokuva- tai taidenäyttelyitä, esitelmätilaisuuksia
- myydään viikonloppuamuisin kerhotalolla kahvia, puuroa, voileipiä ja pullaa

Eikä tilojakaan tarvita, kun voidaan

- tehdä vierailuja muihin siirtolapuutarhoihin
- järjestää matkoja lähelle ja kauas
- järjestää teatterikäymiejä, museokierroksia
- osallistua yhdessä työväenopiston puutarhanhoidon kurssille
- järjestää eloujuhat, marjamarkkinat, pikkujoulujuhat

Valtakunnallinen toiminta - Suomen Siirtolapuutarhaliitto

Siirtolapuutarhayhdistykset ovat Suomen Siirtolapuutarhaliiton jäseniä. Liiton tärkeimpiä tehtäviä on jäsenyhdistysten toiminnan tukeminen. Liiton toiminta ei näy yksityisen viljelijän kannalta suoraan ja konkreettisesti; liitto ei voi tehdä yhdistykselle kuuluvia tehtäviä.

Liitto toimii edunvalvonnan ja asennekasvatuksen alueilla valtakunnallisesti, tiedottaa toiminnasta suurelle yleisölle ja pyrkii vaikuttamaan päätäjiin ja siirtolapuutarha-alueiden suunnittelijoihin. Liiton aktiivinen toiminta näkyy kentällä harrastuksen arvostuksen lisääntymisenä, viranomaisten myönteisempänä suhtautumisena ja kiinnostuksen ja kysynnän kasvuna.

Puutarhanhoidon peruskurssi Lepaan puutarhaopistossa vuonna -87.

Liitto kouluttaa

Liitto palvelee jäsenyhdistyksiä järjestämällä puutarhanhoidon ja järjestötoiminnan koulutusta. Tähän asti on järjestetty vuosittain ainakin yksi neljän päivän mittainen puutarhanhoidon peruskurssi, johon tulee osanottajia ympäri Suomea. Tälle kurssille voidaan ottaa vuosittain vain noin puoli prosenttia jäsenistä, joten koulutuksen tarvetta se ei tyydytä läheskään kokonaan.

Liitto tukee alueellista kurssi-toimintaa: yhdistysten yksin tai yhdessä järjestämiä koulutustilaisuuksia, kurssseja ja esitelmätilaisuuksia. Paikalliskurssille on useammilla lyhyiden välimatkojen ansiosta mahdollisuus osallistua.

Järjestötoimintaan liittyvää koulutusta liitto järjestää vuorotellen yhdistyksen eri toimihenkilöille. Jonain vuonna painotetaan taloudenhoidon koulutusta, jonain toisena vuonna kokoustekniikan ja ilmaisutaidon opetusta jne. Päätettäessä järjestökoulutuksen linjoista pyritään mahdollisimman paljon ottamaan huomioon jäsenistön toivomuksia ja ehdotuksia.

Liiton asema alan asiantuntijajärjestönä on vahvistumassa; siksi liitto on laajentamassa koulutustoimintaa myös ulkopuolisille. Tavoitteena on ke-

hittää koulutustoimintaa niin, että siirtolapuutarhojen suunnittelijat saisivat siirtolapuutarhan perustamisen liittyvät perustiedot ja suosituksel Suomen Siirtolapuutarhaliton järjestämältä kurssilta.

Siirtolapuutarha-lehti tulee jokaisen jäsenen kotiin

Jokainen jäsen saa kuusi kertaa vuodessa ”Siirtolapuutarha”-lehden. Lehdessä on ilmestymisajankohdasta riippuen 32-48 sivua asiaa siirtolapuutarhatoiminnasta, puutarhanhoidosta ja palstaviljelystä.

Lehden sisällössä painotetaan vuodenaajan mukaan eri asioita:

o puutarhanhoitoon liittyviä asiantuntija-artikkeleita, neuvontapalsta, kasviviljikkeiden esittelyä, tietoa erilaisista viljelymenetelmistä, tuotesittelyjä, ruokaohjeita puutarhan tuotteista, säilöntäohjeita, tietoa luonnomukaisesta kompostoinnista ja kasvinsuojelusta.

o artikkeleita siirtolapuutarhoihin liittyviltä muilta osa-alueilta: rakentamisesta, rakennushistoriasta, arkkitehtuurista, remontoinnista — tiivistelmiä alalta tehdyistä tutkimuksista, selvityksiä toiminnan yhteiskunnallisesta ja ympäristönsuojelullisesta merkityksestä, neuvontaa lainopillisissa kysymyksissä.

o liiton ja yhdistysten toiminnan esittelyä — kerrotaan tehdyistä päätöksistä, toiminnasta ja suunnitelmista; yhdistykset lähettävät kuvia ja kertomuksia toiminnasta omalla paikkakunnallaan.

o ”siirtolapuutarhojen taidetta”, jäsenet lähettävät omia runojaan, pakiinoita, piirroksia... Yhdistyksillä on myös oma ”Sananviljelijän palsta”, johon yhdistyksen kirjeenvaihtaja lähettää kuulumisia.

Yhdistykset kokoontuvat joka kesä yhteen

Liitto toimii organisaattorina yhdistysten jokakesäisille tapahtumille. Joka kolmas vuosi yhdistykset tapaavat liittokokouksen merkeissä. Liittokokous on liiton ylin päätävä elin, ja siihen osallistuvat kaikkien yhdistysten edustajat — yhteensä yli kaksisataa. Liittokokous pidetään vuorotellen eri paikkakunnilla, ja kahden päivän ajan siirtolapuutarhaväki todella näkyy paikkakunnan katukuvassa.

Niinä kesinä, jolloin ei ole liittokokousta, järjestetään retkelypäivät joko yksi- tai kaksipäiväisinä. Retkelypäivät ovat myös vuorotellen eri paikkakunnilla. Siirtolapuutarhaviljelijät kautta maan tapaavat toisiaan ja saavat tilaisuuden tutustua toistensa alueisiin ja toimintaan. Päivillä mielletään mestaruuksista urheilussa ja henkisissä taidoissa.

Muita valtakunnallisia tapahtumia ovat mm. osallistuminen puutarha-, vapaa-ajan-, viherrakentamisen- tai asuntomessuille sekä näytelyihin. Yhdistykset ja liitto järjestävät myös merkkipäivienä kunniaksi juhlallaisuuksia. Vuonna 1980 liitto ja lehti viettivät näyttävästi toimintansa 50-vuotisjuhlia, ja vanhimmat yhdistykset ovat jo viettäneet 70-vuotisjuhliaan.

”Ja tällä kertaa voitti...”

Liitto järjestää retkelypäivien yhteydessä yhdistysten väliset urheilukilpailut, joiden lajeina ovat tikahkeitto ja lentopallo. Näiden lajien harrastaminen on helppoa siirtolapuutarhoissa. Henkisissä taidoissa kilpailaan perin-

teisesti puhetaidossa, lausunnassa ja yksinlaulussa. Harrastukset muuttuvat kuitenkin ajan myötä, ja näihinkin kilpailuihin on tulossa uusia lajeja.

”Toimintakilpailu” on kahden vuoden jaksoissa käytävä kilpailu, jolla pyritään kannustamaan yhdistyksiä aktiiviseen toimintaan. Yhdistykset saavat pisteitä mm. erilaisten tapahtumien järjestämisestä, aktiivisesta toiminnasta liitossa ja lehden avustamisesta.

Siirtolapuutarha-lehti järjestää lisäksi silloin tällöin valokuvaus-, piirustus- ja kirjoituskilpailuja sekä erilaisia kilpailuja lapsille.

Siirtolapuutarhatoiminnan kehittämisen ja laajentamisen

Liiton toinen tärkeä tehtävä jäsenpalvelun lisäksi on kaikin tavoin edistää siirtolapuutarhatoimintaa Suomessa. Siirtolapuutarhojen suosio on kasvanut viime vuosina voimakkaasti, ja liiton tehtävänä on kehittää toimintaa vastaamaan uudentlaisia tarpeita ja kysyntää samalla siirtolapuutarhatoiminnan henki säilyttäen. Perinteiset siirtola- ja ryhmäpuutarhat ovat saaneet rinnalleen uusia muotoja, jotka eivät aina vastaa siirtolapuutarhojen toimintaidea.

Liitto on tehnyt vuonna 1987 perusselviyksen toiminnan luonteesta, eri merkitysalueista ja tulevaisuudennäkymistä. Vuonna 1988 valmistuu raportti koko liiton jäsenistön kattaneen kyselyn tuloksista.

Viime vuosina on ohjattu voimavaroja kuntien ja yksityisten maanomistajien palvelukseen siirtolapuutarhan perustamiseen liittyvissä kysymyksissä. Liitto antaa alueen perustamista suunnitteleville kirjallista materiaalia — suosituksia, sääntömalleja jne. — ja suunnittelupua. Liitolla on käytettävissään siirtolapuutarhojen suunnitteluun ja rakennushistoriaan perehtynyt arkkitehti.

MARTAT neuvovat?

*Kysy martoilta kotipuutarhan hoidosta,
sienistä ja kasvien käytöstä
ruoanvalmistuksessa.*

*Soita lähimpään marttapiiriin tai Hel-
singin Marttayhdistyksen neuvonta-
asemalle, puh. 90-646 045 klo 10-14.*

X KATSE TULEVAISUUTEEN

Kuten alussa totesimme, perinteinen siirtolapuutarhan malli ei sovellu kaikkiin kuntiin. On jännittävää leikitellä uusilla mahdollisuuksilla ja samalla laajentaa siirtola-, ryhmä-, pien- tai perhepuutarhan käsitettä.

Siirtolapuutarha-alueen pohjapiirroksen ei välttämättä tarvitse näyttää ruudulliselta. Vaihtoehtoisena pohjaratkaisuna voi olla mm. 8-12 palstan solut, joilla on oma keskusaukionsa ja jotka ovat samalla toiminnallisia pienyksikköjä. Palstat voivat sijoittua kujanteen varrelle, aaltoilevaksi riviksi metsänreunaan tai kehän muotoon peltosarakkeeseen. Tiheästi rakennetussa kaupungissa siirtolapuutarhalle ei ehkä löydy yhtenäistä suurta aluetta, jolloin voidaan perustaa pienempiä puutarhayksikköjä.

Siirtolapuutarhat ovat turvallisia ja viihtyisiä lomaviettopaikkoja lapsille, ja puutarhanhoito on lasten mielestä mielenkiintoista puuhaa. Varsinaisen siirtolapuutarha-alueen yhteyteen voidaan perustaa alueen lapsille tai läheisen koulun oppilaille oma pienosiirtolapuutarha.

Liikuntavammaisille on kehitely erityisratkaisuja, mm. korotettuja palstoja, joita on helppo hoitaa pyörätuolista käsin. Siirtolapuutarha korotettuine palstoineen voisi sijoittua myös sairaalan tai vanhainkodin yhteyteen.

Siirtolapuutarha voidaan perustaa myös maaseutumaiseen ympäristöön kaupungin liepeille. Se voi olla maatian yhteydessä, jolloin maatian ja siirtolapuutarhan välillä voi olla erilaisia yhteistyömuotoja.

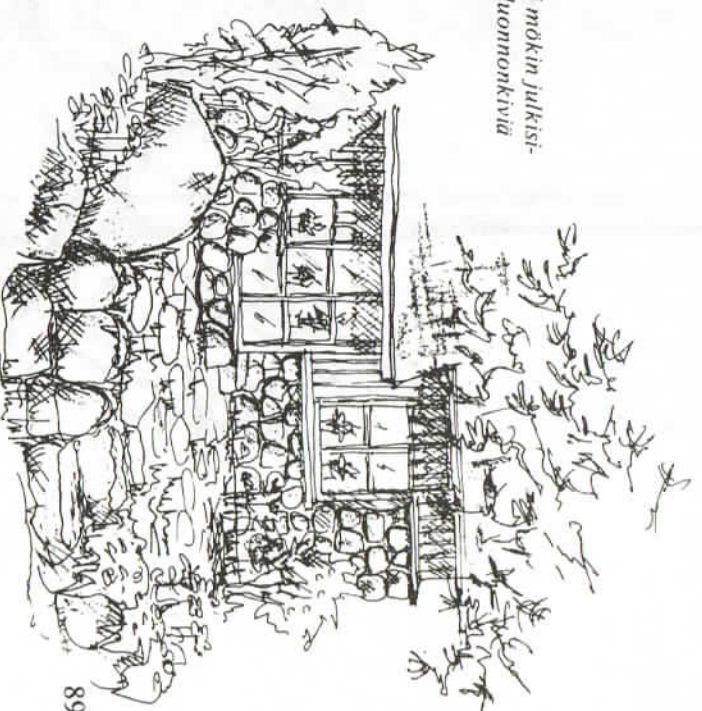
Siirtolapuutarha voidaan yhdistää laajempaan virkistysalueko: onaisuuteen. Sen naapureiksi sopivat vaikkapa hevos- tai ponnitallit, urheilupuistot tms. Siirtolapuutarha-alueen raunimmaisat palstat voivat olla sellaisia, että niille voi mökin rakentamisen sijasta ajaa matkailuperävaunun.

Siirtolapuutarhan voi rakentaa erilaisiin maastoihin, ja käyttää alueen toiminnassa maaston erityispiirteitä hyväksi. Soramonttuun tai rantapenkerelle voidaan perustaa rinne- tai pengertuutarha, kallioiseen maastoon kivikopuutarha. Siirtolapuutarha voi olla myös luodolla tai saarella. Alueella ennestään olevat toiminnot voidaan säilyttää ja liittää siirtolapuutarharointaan.

Olemme piirroksin havainnollistaneet joitain näistä mahdollisuuksista. Niitä on mahdollista soveltaa osittain tai kehitellä niistä uusia muotoja.

KIVIKKOPUUTARHA

Kallio-kivi-maastossa voi mökin julkisivussa käyttää vaikkapa luonnonkiviä

SIIRTOLAPUUTARHA MAASEUDULLA MAATILAN YHTEYDESSÄ

Yksityinen maanviljelijä voi perustaa alueelleen siirtolapuutarhan, joka toimii kunnallisten siirtolapuutarhojen tapaan. Viljelijä maksaisi palstastaan vuokraa, ja toiminta olisi samalla tavalla valvottua kuin kunnallisissa puutarhoissa. Yksityisten vuokraamalla alueilla on se etu, että vuokraajan ei tarvitse olla puutarhan sijaintikunnan asukas.

Maanviljelijä voi perustaa siirtolapuutarhan joutomaille; esimerkiksi peltosarekkeeseen, pellon ja metsänreunan ”taskuihin” tai suurviljelyyn liian pienelle peltotilkulle. Maaseudun siirtolapuutarha-alueet kannattaa jatkaa pieniin yksiköihin ja sijoitella maiseman ja maaston mukaan.

Maanviljelijä voi olla yhteistyössä viljelijöiden kanssa mökkien rakennusvaiheessa. Hän voi myydä metsästään rakennuspuutavaran, joka voidaan sahata paikan päällä kenttäsiirkeillä. Puutavara tulee näin viljelijöille edulliseksi.

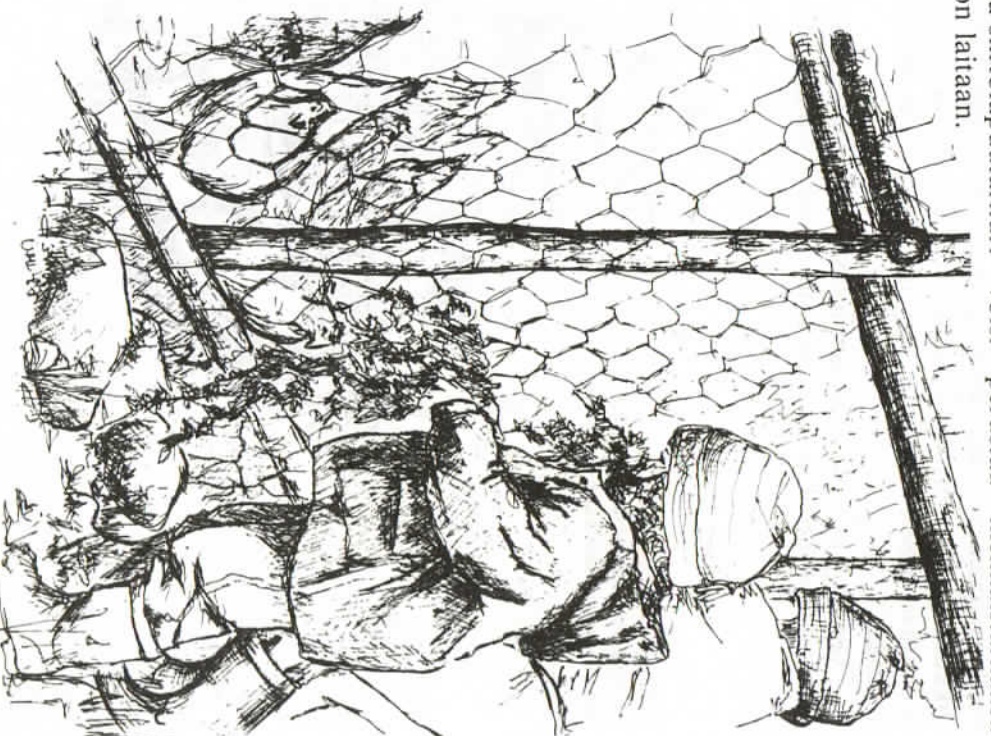
Maatilan taloustrakennuksista löytyy todennäköisesti vuokrattavaa verstaattia, samoin työkoneita. Maatilalla saattaa olla vanha saunarakennus, joka voidaan kunnostaa viljelijöille pesu- ja pyykkitiiloiksi. Siirtolapuutarhurit voivat olla mukana heinänteossa tai perunannostossa.

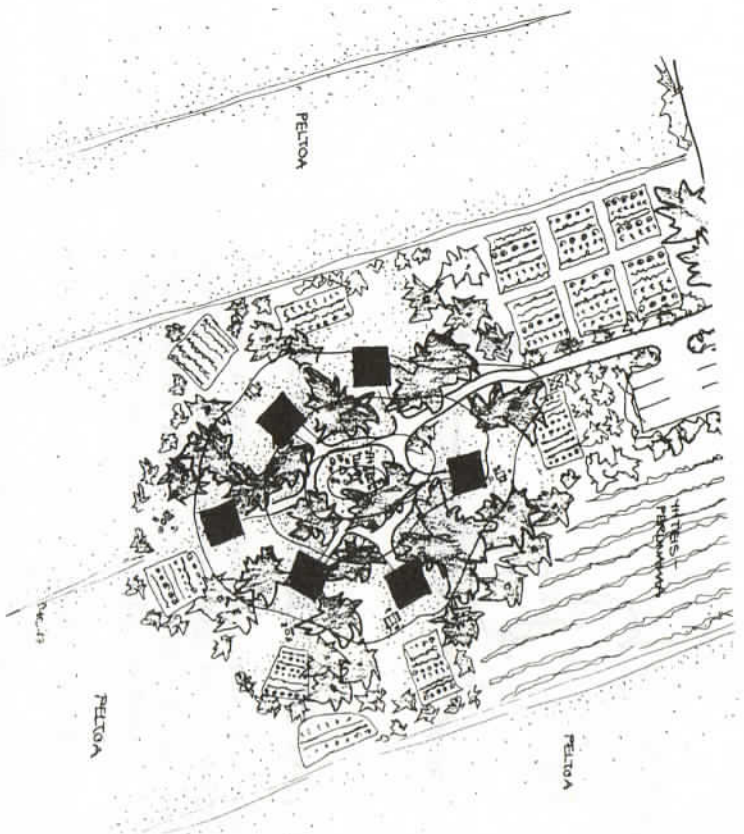
Maatila-siirtolapuutarha olisi toisenlaista maatilamarkkainta. Se olisi yhteistyötä, mutta samalla itsenäistä ja riippumatonta. Se olisi isoa ja pientä viljelyä rinnakkain.

Maatilan eläimet

Siirtolapuutarhan lapset nauttivat varmasti mimikkokanan tai -lampaan hoidosta. Ne voisivat olla kesähoidossa siirtolapuutarhan puolella, ja talveksi kanat, lampaat, puput ja ankat pääsisivät maatilan taliin suojiin.

Mehiläishoitaja-siirtolapuutarhuri voisi perustaa mehiläistarhansa maatilan rypsipellon laitaan.

Keidaspuutarha eli siirtolapuutarha peltosarekkeessa

Mökkit ja vajat sijoitetaan saarekkeen siimekseen, piiloon. Saarekkeen ulkopuolelle ei ole syytä rakentaa mitään, jotta maanviljelysmaisema säilyisi ennallaan.

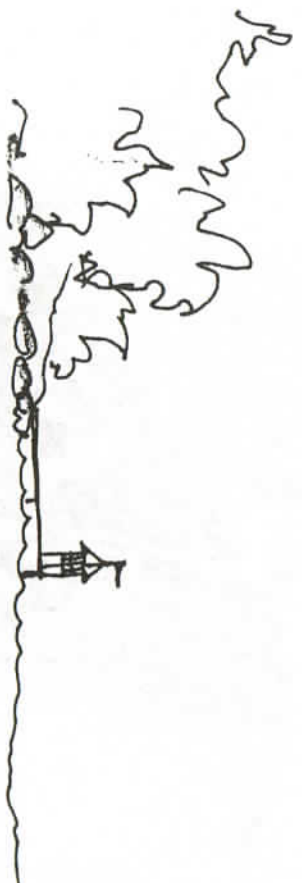
Saarekkeen olemassaolevaa puustoa säilytetään. Hedelmäpuut sijoitetaan saarekkeen reunalle ja peltomaille viljelytilkku ja matalat marjapensaat.

Kannas (kulkutie) saarekkeelle pidetään myös matalana; sen molemmin puolin on vain marja- ja koristepensaita sekä viljelytilkkuja.

*Siirtolapuutarha mestän
reunassa maatian läheisyydessä*

Peltöaluetta

SIIRTOLAPUUTARHA SAAREEN

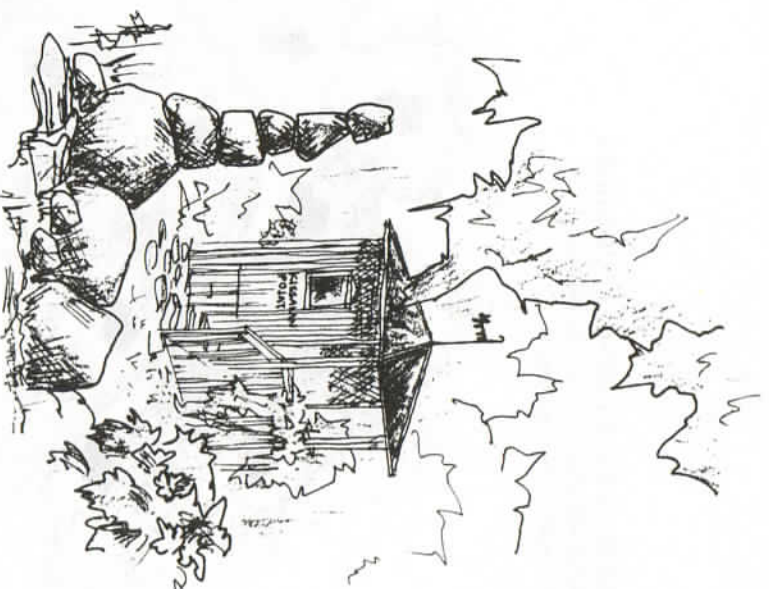
Mökit pilloitetaan saaren sisäosaan ja rannat jätetään vapaiksi, jotta muutkin kuntalaiset voivat tulla saareen retkelle. Kuntien rakennusmääräyksissä saattaa olla määräys siitä, miten lähelle rantaa saa rakentaa.

Sauna, kerhotila, yhteisvarasto ja käymälät on keskitetty yhteen paikkaan.

Kesävesijohto vedetään järvestä ja juomavesikaivosta tehdään ”kylän kohtaupaikka”.

Naapurisaaressakin voi olla siirtolapuutarhakylä. Siirtolapuutarhasaareksi sen tunnistaa vain rannan uimakopista ja viiristä.

KOULLAISTEN SIIRTOLAPUUTARHA

Koulualaisten siirtolapuutarha on osa siirtolapuutarha-aluetta; oikeat palstat toimivat esikuvana ja toiminnan valvonta helpottuu.

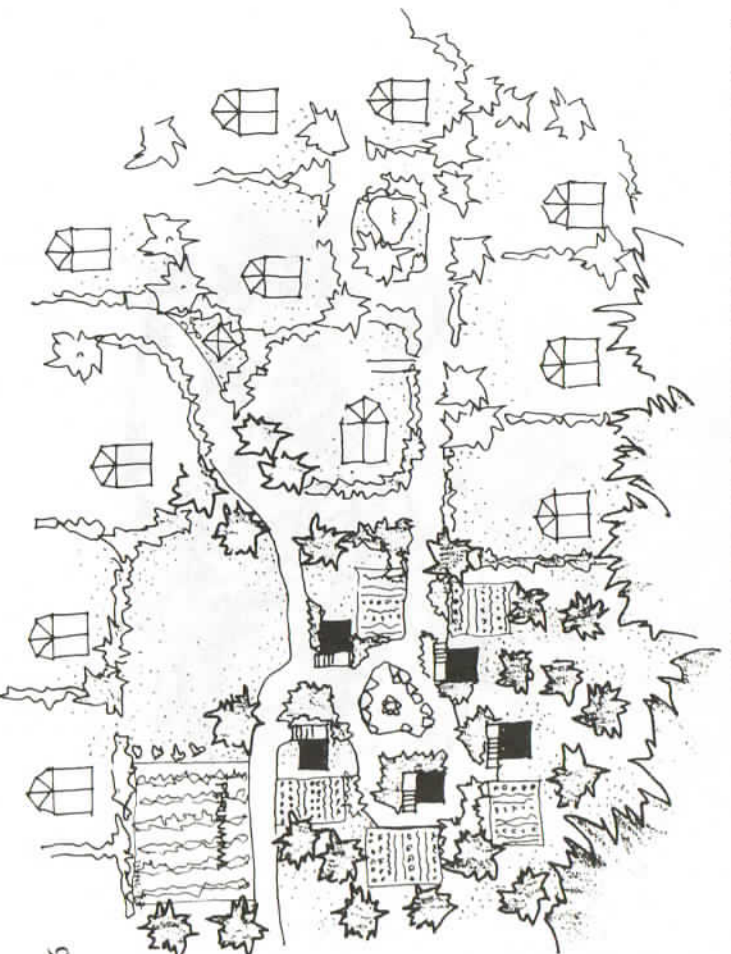
Koulualaisten siirtolapuutarha voi toimia alueen lasten puutarhakorttelina ja leikkipaikkana tai koulun oppilaiden puutarhana. Tällöin edellytyksinä on kävelytäisyys koululle.

Koulualaisten mökeillä on persoonalliset erityispiirteet, vaikkapa näin: o mökit eivät ole niin isoja kuin oikeat mökit, pinta-ala 5-8 m²

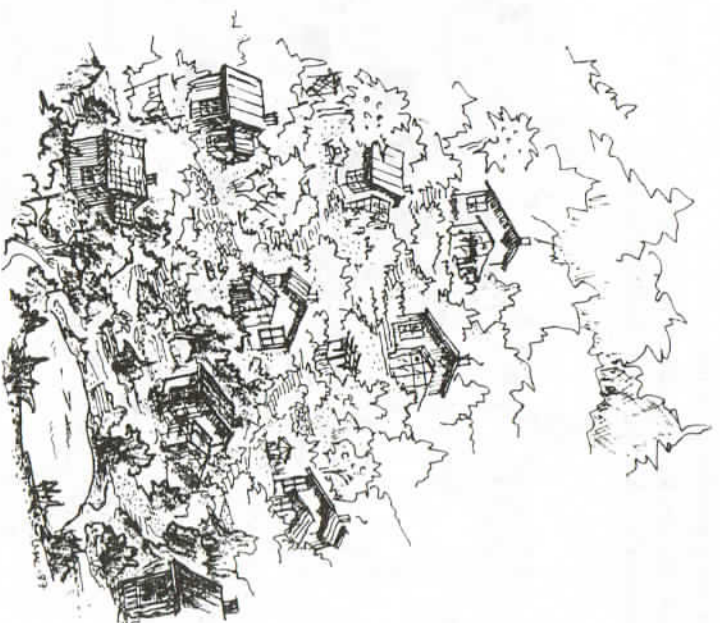
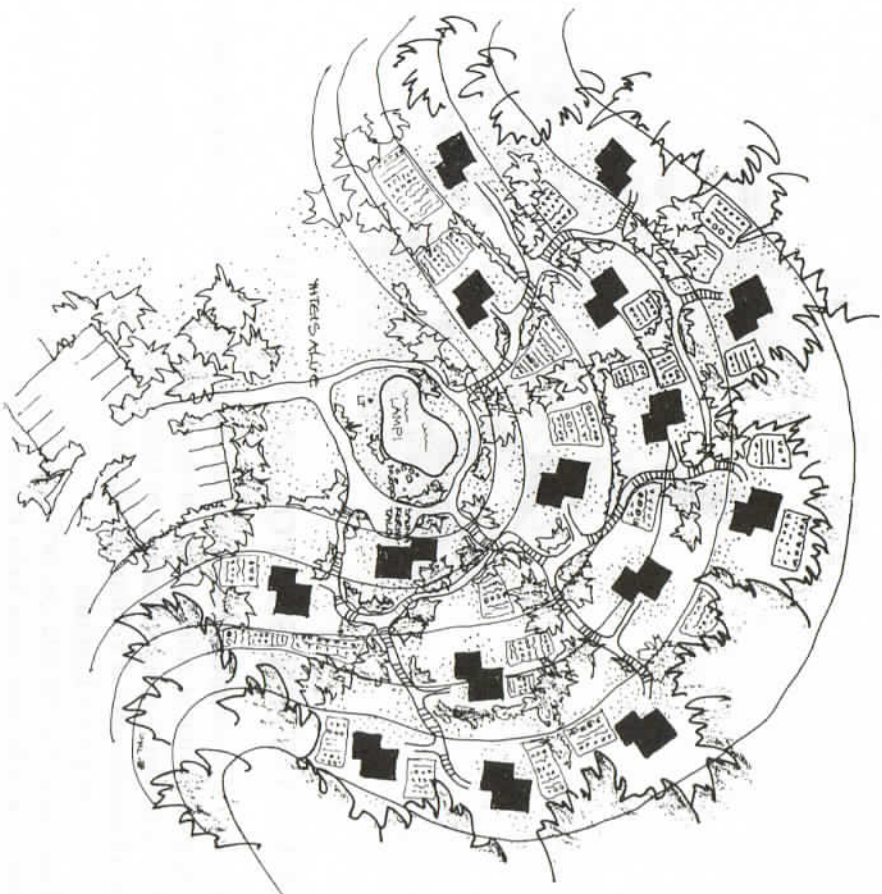
o mökit eivät ole niin pieniä kuin leikkimökit

o mökit ovat kaksikerroksisia: alakerta on noin 1,2 m korkea — toimii työkaluvajana, puuliiterinä tai salaseuran kokouspaikkana; yläkertaan vievät portaat ja sillä on parveke ja huone.

o keskellä mökkikylää on kivistä rakennettu nuotioaukio "Leiritulet", lipputanko, totemipaalu.. kuisit ovat leiritulille päin

HIEKKAKUOPASTA PENGERRPUTARHA
*Jos hiekkakuoppa on iso, voi tällaisia
mökkiryppäileitä olla useampia.*

HAKUSANASTO

HAKUSANA

SIVU

Aitapensaat	66	Kaali	74
aitatyypit	23-24	kaalit	56, 76, 77
alppiruusu	65	kalkki	52, 75
ansarijahainen	74	kallionauhus	67
arkkitehturi	9, 14-16, 28	kamelijaasimke	65
Asemakaavaoppi (k)	15, 16	kanaanlanta	51
avomaakurkku	71	kangasmaa	46
Basilika	72	Kansainvälinen Siirtolapuutarhalitto	7
biodynaaminen viljely	50	karvainen	44, 63
biologinen tuholaittorjunta	73	kasvihuone	58-61
biologinen viljely	50	kasvihuoneen kastelu	61
Brunia, Birger	9, 15	— lämmitys	60
		— sijaanti	59-60
		— tuuletus	60
Daalit	68	kasvillavat	58
Elokuunasteri	67	kasvinsuojelu	72-75
elooperäinen kate	57	kasvinvuorottelu	55-56
elooperäiset lannoitteet	49	kasvivalikoima	61-72
— maat	46	kasvuturve	48
eristys (kompostin)	46	kasvuyöhykkeet	62
eristys (mökin)	33, 36	kataja	63
etana	73, 74	kate	48, 78
		kate-lannoitus	48, 57
Fysikaalinen torjunta	75	— materiaalit	57
		— viljely	56-58
Hatanpään sp	8	katto	33-34
havupuut	63	kattomateriaalit	33-34
hedelmäpuut	44	kehäkukka	56, 68
heinäsirkka	73	kellari	76
heislangervo	65, 66	kellokuuksama	65
helmiotaphilaja	63	keliasipuli	70
herneet	56, 70	kemialliset lannoitteet	49
hernepensas	66	kemiallilstekninen viljely	50
hevosenlanta	51	keräkaali	69, 77
hiekkamaa	49, 78	keräsalaatti	70
hiesumaa	41, 45	kesanointi	47-48
hieta- eli kangasmaa	46	kesäkukat	68
hivenainheet	49, 73	kesäkurpitsa	70
homevarurit	79	kiiltotuomi	63
hopeahäkki	67	kinanhortensia	65
humala	64	kinankärhö	65
härkäpapu	63	kilpailut	87, 88
härkä	63	kirppa	75
		kirsiikkapuu	62
		kirva	74
		kirveli	71
Ikkunat	34	kiivennäisaineet	54
ilmasto	40-41	kiivennäismaa	45-46
imukärhivilliviini	65	kiivilaahu	49, 52
iris	67	kiivikkopuutarha	89
istutuselätykset	44	Koch, Elisabeth	7
		kohtaamispäivät	87
Jaloangervo	67	korranoppi	28
jalokärhö	65	koivu	61
jaloruusu	68	kompositimulta	48
jalosyreeni	65	kompositin rakentaminen	53-55
janikko	45	kompostointi	53-55
japanihappomarja	66	kompostorit	54
japaninlakikkuköynnös	65	koreannonenpensas	65
japanimagnolia	63	konstetrassi	63
japanimarjakuusi	63	koristepensaat	44, 64-65
jouluruusu	66	kotipihlaja	62
jänis	74, 80	kouluissiertolapuutarha	93
jääpötte	78	koulustominia	86, 87
jätteen hyötykäyttö	53-55, 86	kovakorinainen	73

krassi.....	68
kriikunapuu.....	62
krookukset.....	86
kuivatus (kasvien).....	77
kuivike.....	54
kukkakaali.....	56, 69
kukkakärpänen.....	73
kukkareunusaita.....	23
kuikkuväylät.....	18-19, 37
kultapallo.....	67
kumina.....	72
kumppanuskasvit.....	56
Kumpulan sp.....	15
kunnallinen siirtolapuutarha.....	8
kunnossapito.....	36-37
kunta.....	8, 26, 27
kuorihumus.....	48
kurjenniikka.....	67
kurkku.....	56
kurkkuyrtti.....	72
kurttehtiruusu.....	24, 66
kutterilastu.....	48
kuunilija.....	67
kuusama.....	24
kyrma lava.....	58
kynteli.....	72
kyssäkaali.....	69
käymätät.....	21-22
käytösuunnitelma.....	42-44
köynnökset.....	64-65
köynnöshortensia.....	65
— kuusama.....	65
— ruusu.....	68, 78

maaperä.....	41
maisematekijät.....	42
maio (ruiskutteena).....	75
maksaruohot.....	67
malva.....	67
mansikka.....	56, 71, 79
marjakuksi.....	24
marjapensaat.....	44, 63-64
meirami.....	71
mekaaninen tuholais torjunta.....	74
merilevä.....	48
merileväjuuhte.....	49, 51, 75
metsävaahtera.....	61
Meurman, Otto-Ivar.....	15, 16, 17
mirriminttu.....	67
monokulttuuri.....	72
moreeni- eli soramaa.....	45
morsiusangervo.....	65
mukulaselleri.....	69
mulia.....	49, 54
mulkerros.....	45
multamaa.....	46
muovihuone.....	59
muovikalvot.....	58
muovikuitukankaat.....	58
muovinen kasvihuone.....	59
muovtunneli.....	59
mustaherukka.....	63
mustajuri.....	69, 76
mustamarja-aronia.....	64
mustamarjaoraphilaja.....	63
mula.....	46
muurahainen.....	75
myyrä.....	74, 79, 80
määritysopaliuos.....	75
möhojuuritauti.....	56
mökin erityis.....	33, 36
— julkisivu.....	32
— korjaukset.....	36-37
— maalaus.....	33, 37
— runkorakenteet.....	33
— sisärakenteet.....	33, 35
— ulkoverhous.....	32, 37
Narsissi.....	68
naudanlanta.....	51
nauris.....	69, 76
nokkonen.....	52
nokkosvesi.....	52
norjansasangervo.....	65
Oleskeluohja.....	38, 39
oljet.....	48, 78
omennapuu.....	61-62
oraphilaja.....	66
orgaaniset lannoitteet.....	49
Pakkaspelite.....	79
pallohortensia.....	65
pallolan käyttösuunnitelma.....	40, 42-44
— pohjapiirros.....	42-44
— rajat.....	23-24
palsiasuunnitelma.....	40, 42-44
palsiterakka.....	69, 76
pavut.....	56, 71
parafiini.....	75
pastrakaali.....	69
parvi.....	28, 35
pelteharso.....	58, 74, 79
pellokorte.....	52

pellokortteite (-tee).....	52
pellolude.....	73
peltonyyrä.....	79
pengerruutarha.....	89, 94
pengerrykset.....	39
pensaat.....	63-66
— saarni.....	24, 44
pensasangervo.....	66
pensasahnikki.....	24, 64, 66
pensaspihni.....	65
perennat.....	66-67
pergola.....	39
persilja.....	71
peruna.....	56, 71, 76
perustuset.....	31
peltohyönteiset.....	74
PH-arvo.....	50, 52
pienimastolliset tekijät.....	40-41
pihajasniike.....	65
pihasyreeni.....	65
pihta (siperianjalokuksi).....	66
piippuköynnös.....	65
pintakompostointi.....	57
pioni.....	67
pohjamaa.....	45
pohjapiirros.....	42-44
pohjoismaat.....	8
porkkana.....	56, 69, 76
— kemppe.....	56
portaat.....	39
poriti.....	25
puhelin.....	22
puistoruusut.....	68
puhaherukka.....	63
punaajuuri.....	70, 76
punasipuli.....	70
punavaahtera.....	63
punkki.....	74
puolikesannointi.....	47
purasruoho.....	72
purjo.....	56, 70, 76
puuata.....	23
puunkuorituhka.....	49, 52
puut.....	61-63
puutarha.....	5
puutarhajätteet.....	54
puutarhakalenteri.....	82-83
puutarhan rakenteet.....	37-39
puutarhanhoito.....	5, 6
pyretriini.....	75
päätrynäpuu.....	62
pääsiäinen.....	73
päivänkakkara.....	67
päivänlilja.....	67
Raita.....	62
raja-aidat.....	23-24
rajakäytävä.....	24
rajat.....	23-24
rakennuslaki.....	30
— lautakunta.....	30
— lupa.....	30
— tarkastaja.....	30
rakennuttaja.....	36
rakenntaminen.....	26-29
rakuuna.....	72
Ranska.....	8
Rautavaara, Toivo.....	73
ravintteet.....	49, 54

retisi.....	70
reitikka.....	70
retkelypäivät.....	87
riippajalava.....	63
— paju.....	63
— pihlaja.....	62
— saarni.....	63
rinnepuutarha.....	89, 94
ristikki.....	66
rohtiliperi.....	72
rouste.....	80
ruiskaunokki.....	68
ruiskuteet.....	75
runkorakenteet.....	33
ruohosipuli.....	71
Ruotsi.....	8, 14, 15, 32
ruotsinpihlaja.....	63, 66
Ruskeasuon sp.....	15
ruskokuusama.....	64, 66
rusukaali.....	69, 76
rusukvitteni.....	65
rusuoraphilaja.....	63
rusupapu.....	63
rusut.....	67-68
Ryhmäpuutarhoja (k).....	15
ryhmäruusut.....	68, 78, 79
Sadon varastointi.....	76-77
sadonkorjuu.....	76
sahaajouho.....	48
Saksa.....	8, 14
sammakko.....	73
sammalleirnu.....	67
santeetitilat.....	31-22
sarvijouho.....	49, 51
sarvilasiu.....	51
sarvorovokki.....	67
sauna.....	21-22
savi.....	49
savirnaa.....	41, 46
Schalin, Bengt.....	9, 15
Schreber, Daniel G.....	8
sekkaviljely.....	56
selleri.....	56
sienitaudit.....	75, 78
silli.....	73, 75
sirtolapuutarha maatian yhteydessä.....	90
— saaressa.....	92
— aate.....	8-9
— lenni.....	87, 88
— määrittely.....	7
— mökki.....	26-28
— viljelijä.....	11-13
— yhdistys.....	20, 21, 22, 26, 27
sirtolapuutarhan perustaminen.....	8
— sijainti.....	16-18
— suunnittelu.....	11-13
sijainti.....	16-18
silpoherne.....	70
sinkkuusama.....	64
siperianjalokuksi.....	66
siperianunikko.....	66
sipuli.....	56, 70, 77
sipullikukat.....	68, 78
siruttomipihlaja.....	65
sisääntulo.....	18
sisätrakteet.....	33, 35
sokeriherne.....	70
soramaa.....	45
summutus.....	75

suomenpihlaja.....	63
Suomen Siirtolapuutarhalitto	7, 10, 26, 87, 88
syysortensia.....	65
syyskate.....	57
syysleimu.....	67
sähkö.....	19-20
sähköistämisen.....	19-20
säilöntä.....	77
särkykyisyysdän.....	67
Taikinaamarja	66
taimikasvatusta.....	58, 60
taittoydinherne.....	70
taikki.....	75
talousjätteet.....	54
talvisuojus.....	78-80
Tanska.....	8, 14
tarhakullero.....	67
tarhankyymäkukka.....	67
Taucher, Gunnar.....	9, 15
terjioensalava.....	63, 65
tertturuusul.....	68
tiel.....	18-19
tilli.....	56, 71
timjami.....	72
tolueeni.....	75
tomatti.....	56, 71, 76
torjunta-aineet.....	72, 75
— menelelmät.....	73-75
toukka.....	67
tuhka.....	49, 52, 75, 78
tuhkapensas.....	66
tuholaisten torjunta.....	72-75
tuija.....	66
tukimuuuri.....	39
tulppaanit.....	68
tuohituomi.....	63
tuoksuvalukka.....	64
tuomenkehäajäköi.....	63
tuomipihlaja.....	66
tuurve.....	76, 78, 79
turvamaa.....	46
tyypipiirustukset.....	26, 27
työhöangervo.....	67

Ulkoverhous.....	32, 37
unkarinsyreeni.....	64, 66
uudisrakentaminen.....	31
Vadelma.....	24, 44, 63, 79
valajistus.....	20
valkoherukka.....	63
valkospilli.....	70, 76, 77
vapaa-aajan toiminta.....	84-88
varastointi.....	76-77
— lämpöillä.....	76, 77
vastustuskyky.....	73
venkoll.....	56
verkkoaita.....	23
vesikatto.....	20-21
vesimyyrä.....	34
vesivaurioit (kasvien).....	79
vihannespalsia.....	80
vihantalantoitus.....	69-71
viheralueet.....	47, 48, 52-53
viiniköynnös.....	17
viljelykierto.....	65
villivirni.....	56
virginiantuomi.....	65
virpiangervo.....	63
vuohenjuuri.....	64
vuonankaali.....	67
vuorenkilpi.....	70, 76
vuorenklipi.....	67
vuorimänty.....	67
vuoroviljely.....	55-56, 73
vyöhykkeet.....	62
väkilannoitteet.....	49
väriltuomi.....	63
Ydinherne.....	70
yhdistystoiminta.....	84-88
yrityt.....	56, 71, 77

LÄHDEKIRJALLISUUTTA

- Andersen, Aage: Harrastajan kasvihuone. Otava, 1980. Helsinki.
- Arman, Kjell — Pettersson, Bo: Biodynaaminen viljely. Biodynaaminen yhdistys, 1983 Jyväskylä.
- Arman, Kjell: Viljellemme biodynaamisesti. Tammi, 1980. Helsinki.
- Bonniers stora bok om grönsaker, frukt och bär. Stockholm AB, 1976. Tukholma.
- Borgen, Annemarta: Minun yrttiini. Kirja yrtteistä, yrttiruista ja muustakin. Otava, 1980. Helsinki.
- Enemmän iloa puutarhasta. Vaitut Palat, 1983. Helsinki.
- Fritzsche, Helga — Koivulehto, Marja-Liisa: Vihannesartha. Tammi, 1983. Helsinki.
- Fritzsche, Helga: Oma yrtitartha. Tammi, 1978. Helsinki.
- Granberg, Ivar: Keittiöpuutarha. Otava, 1977. Helsinki.
- Granström, Birger: Kotipuutarhurin kasvinsuojeluopas. Tammi, 1979. Helsinki.
- Häyrinen, Maunu: Kumpulän siirtolapuutarha. Taidehistorian proseminaari-esityelmä 1985. Helsingin yliopisto.
- Häyrinen, Maunu: Siirtolapuutarhojen taidehistorian tutkimus aloitettu. Siirtolapuutarha-lehti 3/1985; ss. 4-6.
- Hovi, Antti: Luonnonmukainen viljely. Tammi, 1985. Helsinki.
- Huuhka, Ensio: Viljelyopas kotitalouksille. Hyötykasvien kotiviljely luonnonmukaisin keinoin ympäri vuoden. Kotkan ympäristönsuojeluyhdistys, 1985. Kotka.
- Ikkuropaas. Rakennuspuusepänteollisuus ry ja Rakennuskirja Oy, 1985. Hanko.
- Jalkanen, Esko: Luonnon puolesta; metsänhoitaja Esko Jalkasen hätähuuto. WSOY, 1983. Porvoo.
- Kauppinen, Jaana: Siirtolapuutarhat kunnallisina palveluina. Suomen Siirtolapuutarhalitto ry ja Suomen Kaupunkiliitto, 1987. Kaupunkiliiton julkaisu nro 379.
- Koch, Elisabeth: Suomen Siirtolapuutarhaliike. Suomen Siirtolapuutarhalitto ry, 1945. Helsinki.
- Kodin suuri puutarhatieto. WSOY, 1984. Porvoo.
- Kolonihaver i Norden. Julkaisu näytelmästä Kööpenhaminan raatihuoneella 23.-29.4.1975. Kolonihaverforbundet for Danmark.
- Kotipuutarha-lehti vuosilta 1986-1987.
- Kukkonen, Annikki: Kotipuutarhan maanparannus ja lannoitus. Eripainos Kotipuutarha-lehdestä, 1984. Forssa.
- Kuusmanen, Asta — Tuominen, Niina: Martan puutarhakirja. Marttaliitto ry, 1983. Helsinki.
- Leve Koloniträdgården. Råd, anvisningar och rekommendationer för koloniträdgårdsvksamhet i Stockholm. Föreningen Stor-Stockholms koloniträdgårdar 1985.

- Loma-asutuksen edellytykset Helsingin Seurukaavaliiton alueella. Helsingin Seurukaavaliiton julkaisu B 13, 1982.
- Luonnonmukaisen viljelyn perusteet. (toim. Vaihtoehtoisen viljelyn opintopiiri). 1980. Helsinki.
- Meurman, Otto-Ivar: Asemakaavaoppi. Rakennuskirja, 1982. Alkuperäinen julkaisu Otava, 1947. Helsinki.
- Oldale, Peter ja Adrienne: Pihan ja puutarhan rakenteita. Otava, 1977. Keuruu.
- Olavan puutarhakirja. Otava, 1983. Helsinki.
- Paatero, Jaakko — Lehtokari, Markku — Kempainen, Erkki: Kompostointi. WSOY, 1984. Porvoo.
- Perinteisen rakentamisen taitajat. Talonpoikaiskulttuurisäätiö; Kirjajhtymä, 1986. Rauma.
- Puupponen, Esko: Kotipuutarhan työkalenteri. WSOY, 1971. Helsinki.
- Puutarhan kasvinuojelu. Ammatikasvatusthallitus, 1985. Valtion painatuskeskus. Helsinki.
- Rautavaara, Toivo: Luonnonmukainen viljely. Teoksessa Kodin suuri puutarhatieto, 1984. Siirtolapuutarha-lehti vuosilta 1983-1987.
- Standberg, Meta: Myrkytön puutarha. Tammi, 1980. Helsinki.
- Suomen Siirtolapuutarhaliitto 1930-1980. Forssa 1980.
- Tee-lehti vuosilta 1986-1987.
- Tommila, Pekka: Miten rakennan pientalon? Rakennuskeskus Oy, 1979. Vammala.
- Verratilleva tutkimus Kansainväliseen pienpuutarhojen liittoon kuuluvista valtakunnallisten jäsenliittojen pienpuutarhoista. Toim. Malou Weirich. Käännös Parisissa 28.-30.8.1986 pidetyistä kv. kongressin julkaisusta.
- von Scanzoni, Erica: Kaunis puutarha. Kirjajhtymä, 1972. Helsinki.

SUOMEN SIIRTOLAPUUTARHALIITTO RY:n JÄSENYHDISTYKSET 1986

FORSSA: HELSINKI:

Mäkilammen Ryhmäpuutarhayhdistys ry 1946
Herttoniemen Siirtolapuutarhayhdistys ry 1934
Klaukkalanpuiston Ryhmäpuutarha ry 1977
Kumpulian Siirtolapuutarhayhdistys ry 1927
Marjaniemen Ryhmäpuutarhayhdistys ry 1946
Oulunkylän Siirtolapuutarhayhdistys ry 1940
Pakilan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1948
Ruskeasuon Siirtolapuutarhayhdistys ry 1918
Talin Siirtolapuutarhayhdistys ry 1936
Vallilan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1932

HYVINKÄÄ: HÄMEENLINNA: JOENSUU:

Hyvinkään Ryhmäpuutarhayhdistys ry 1983
Kantolanniemen Siirtolapuutarhayhdistys ry 1933
Joensuun Siirtolapuutarhayhdistys ry 1951
Utran Siirtolapuutarhayhdistys ry 1981

JYVÄSKYLÄ: JÄRVENPÄÄ: KANGASALA: KOKKOLA:

Sulkurannan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1948
Haarajoen Siirtolapuutarhayhdistys ry 1983
Tursolan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1985
Kokkolan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1946
Ryttilaakson Siirtolapuutarhayhdistys ry 1978
Ykspihlaajan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1949
Korelan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1948

KOTKA:

KUOPIO:

Langinkosken Siirtolapuutarhayhdistys ry 1938
Langinlaakson Siirtolapuutarhayhdistys 1930
Metsolan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1949
Kolmisopen Ryhmäpuutarhayhdistys ry 1979
Majaniemen Siirtolapuutarhayhdistys ry 1952
Päivärannan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1945
Virranniemen Ryhmäpuutarhayhdistys ry 1962
Kotiniemen Siirtolapuutarhayhdistys

LAHTI:

LAPPEENRANTA:

MÄNTTÄ:

NOKIA:

OULU:

Skinnarilan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1985
Riihossalmen Siirtolapuutarhayhdistys ry 1950
Kehon Siirtolapuutarhayhdistys ry 1954
Markkuun Ryhmäpuutarhayhdistys ry 1975
Äimäraution Siirtolapuutarhayhdistys ry 1947
Luodon Siirtolapuutarhayhdistys ry 1949

PORI:

RAAHE:

TAMPERE:

Arkkukarin Siirtolapuutarhayhdistys ry 1981
Hatanpään Siirtolapuutarhayhdistys ry 1916
Litukan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1922
Nekalan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1932
Raholan Siirtolapuutarhan Viljelijät ry 1949
Kupittaan Ryhmäpuutarhayhdistys ry 1935
Peltolan Siirtolapuutarhayhdistys ry 1947

TURKU:

ISBN 951-99896-3-3